

Suvremene metode i pristupi lektiri u razrednoj nastavi

Juras, Simona

Master's thesis / Diplomski rad

2020

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Zagreb, Faculty of Teacher Education / Sveučilište u Zagrebu, Učiteljski fakultet**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:147:285506>

Rights / Prava: [In copyright](#)/[Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2025-01-15**

Repository / Repozitorij:

[University of Zagreb Faculty of Teacher Education - Digital repository](#)

SVEUČILIŠTE U ZAGREBU
UČITELJSKI FAKULTET
ODSJEK ZA UČITELJSKE STUDIJE

SIMONA JURAS

DIPLOMSKI RAD

SUVREMENE METODE I PRISTUPI
LEKTIRI U RAZREDNOJ NASTAVI

Čakovec, rujan 2020.

SVEUČILIŠTE U ZAGREBU
UČITELJSKI FAKULTET
ODSJEK ZA UČITELJSKE STUDIJE
(Čakovec)

DIPLOMSKI RAD

Ime i prezime pristupnika: Simona Juras

**TEMA DIPLOMSKOG RADA: Suvremene metode i pristupi
lektiri u razrednoj nastavi**

MENTOR: izv. prof. dr. sc. Tamara Turza-Bogdan

Čakovec, rujan 2020.

Zahvala

Zahvaljujem svojoj mentorici izv. prof. dr. sc. Tamari Turza-Bogdan na vodstvu, podršci, uloženom trudu i pomoći pri izradi ovog diplomskog rada. Njezina zanimljiva predavanja bila su mi motivacija da istražim nešto više o suvremenim metodama i pristupima lektiri u razrednoj nastavi te procesu čitanja.

Želim zahvaliti i ostalim profesorima Učiteljskog fakulteta koji su svojim pristupom radu i primjerom osvijestili među studentima važnost kreativnosti, truda i posvećenosti u učiteljskoj struci, ali i šire. Hvala Vam što ste nam strpljivo pomagali, učili nas, davali povratne informacije i konstruktivne kritike te bili na raspolaganju tijekom čitavog studija. Hvala Vam što ste bili ustrajni i oblikovali nas u ambiciozne i perspektivne učitelje. Veliko hvala i mojoj učiteljici razredne nastave koja mi je bila uzor i motivacija da postanem učiteljica poput nje. Također, hvala profesoricama hrvatskog jezika u osnovnoj i srednjoj školi koje su mi usadile ljubav prema književnosti.

Zahvaljujem svim kolegama i prijateljima zbog kojih su dani studiranja bili ljepši i zabavniji. Posebno zahvaljujem svojoj obitelji i dečku Marinu. Hvala Vam na razumijevanju, pružanju podrške, potpore i motivacije tijekom cijelog studiranja. Hvala Vam što ste vjerovali u mene.

Veliko hvala svima!

SADRŽAJ

SAŽETAK	3
SUMMARY	4
1. UVOD	5
2.1. O čitanju s teorijskog gledišta	8
3. RAZVIJANJE ČITATELJSKIH SPOSOBNOSTI U NASTAVI	12
3.1. Metodički sustavi i pristupi u nastavi književnosti	13
3.2. Nastavne metode književnog odgoja	16
3.3. Kako motivirati učenika za čitanje	20
3.4. Suvremeni mediji u nastavi književnosti	23
4. IZVANNASTAVNO ČITANJE LEKTIRA	25
4.1. Pojam lektire	26
4.2. Struktura nastavnog sata lektire	27
4.3. Promjene popisa obavezne lektire kroz povijest	36
4.4. Nacionalni kurikulum nastavnog predmeta Hrvatski jezik	41
5. ČITANJE I LEKTIRA KAO TEME ODABRANIH ŠKOLSKIH ISTRAŽIVANJA	43
6. METODOLOGIJA ISTRAŽIVAČKOG RADA	49
6.1. Predmet istraživanja	49
6.2. Cilj i istraživački problemi	51
6.3. Uzorak istraživanja	51
6.4. Rezultat istraživanja	52
6.5. Rasprava	61
7. ZAKLJUČAK	63
8. LITERATURA	64
9. PRILOZI	68
10. POPIS GRAFIČKIH PRIKAZA	85

Kratka biografija	86
Izjava o samostalnoj izradi rada.....	87

SAŽETAK

Ovaj diplomski rad bavi se suvremenim metodama i pristupima lektiri u razrednoj nastavi. Lektira se smatra jednim od razloga zbog kojeg se učenici sve više udaljavaju od knjige, odnosno ne vole ili nedovoljno čitaju. Najčešće je to zbog toga što lektira nije prilagođena interesima učenika te oni nemaju slobodu kod odabira lektirnih naslova. Osim toga, učenicima je lektira odbojna i zbog načina obrade lektire ustaljenim metodičkim pristupima i metodama. U svrhu pisanja diplomskog rada napravljeno je istraživanje koje je provedeno u drugom i četvrtom razredu osnovne škole. Cilj istraživanja bio je ispitati učeničko mišljenje o suvremenim i kreativnim metodama kod obrade lektire, kako bi prema njihovom mišljenju trebao izgledati zanimljiv sat lektire te na koji način inače obrađuju lektiru na nastavi. Podaci su prikupljeni pomoću ankete koju su učenici ispunili nakon odslušanih nastavnih sati koristeći suvremene i kreativne metode kod obrade lektire. Rezultati istraživanja pokazali su kako učenici vole i teže zanimljivijem pristupu nastavi lektire. Istraživanje je pokazalo da se u razrednoj nastavi mogu uspješno primjenjivati suvremene metode usmjerene na učenika.

Ključne riječi: sat lektire, čitanje, metodički sustavi, nastavne metode, kreativnost, suvremene metode

SUMMARY

This graduation paper deals with modern methods and approaches to reading books in the classroom. Reading is considered to be one of the reasons why students are increasingly moving away from the book, they dislike or do not read enough. This is most often because books are not adapted to the interests of students and they do not have the freedom to choose reading titles. In addition, reading is repulsive to students due to the way it is processed by established methodological approaches and methods. For the purpose of writing the graduation paper, a research was conducted in the second and fourth grade of primary school. The aim of the research was to check students' opinions about modern and creative methods in teaching reading, how they think an interesting reading lesson should look like and how they normally process reading in class. Information was collected using a questionnaire that students completed after listening to classes using modern and creative methods in teaching reading. The results of the research showed that students like and strive for a more interesting approach to teaching reading. Research has shown that modern student-centered methods can be successfully applied in the classroom.

Keywords: reading class, reading, methodical systems, teaching methods, creativity, contemporary methods

1. UVOD

Školska lektira sastavni je dio nastavnoga predmeta Hrvatski jezik. Ona obuhvaća književno-umjetničke tekstove koje učenici čitaju u okviru nastave književnosti propisane važećim Nastavnim planom i programom, odnosno Nacionalnim kurikulumom. Prema Nacionalnom kurikulumu, predmet Hrvatski jezik organiziran je u tri međusobno povezana područja: hrvatski jezik i komunikacija, književnost i stvaralaštvo te kultura i mediji. Školska lektira u okviru Nacionalnog kurikuluma pripada području književnosti i stvaralaštva kao preporuka za ostvarivanje određenih odgojno-obrazovnih ishoda prema kojima je i sastavljen popis lektirnih djela. Čitanjem školske lektire učenici obogaćuju svoj rječnik, razvijaju čitateljske navike i kulturu čitanja, promišljaju o svijetu i sebi te razmjenjuju stavove i mišljenje o pročitanoj. Promatrajući današnji obrazovni sustav možemo govoriti o krizi čitanja. Učenici nerado čitaju književna djela, lektirni sadržaj im je nezanimljiv, a sama lektira dosadna. Iz tih razloga, potrebno je razvijati čitateljske sposobnosti. One se mogu uspješno razvijati samo primjerenim metodičkim pristupima književno-umjetničkim djelima koji uzimaju u obzir kognitivni razvoj i učenike organizirano usmjeravaju prema samostalnoj djelatnosti (Lučić-Mumlek, 2002). Zbog toga je važno da današnji učitelji učenicima nude raznovrsna književna djela te znaju odabrati suvremene metode i pristupe kod obrade lektire kako bi potaknuli učenike na čitanje. Kako nastava lektire, kao i interpretacija književnog djela, ne bi bili dosadni, pri kreiranju nastavnih sati lektire učitelji trebaju biti kreativni u osmišljavanju lektirnih sati te poštivati načelo raznovrsnosti koje se posebno očituje prilikom izbora metoda i oblika rada. U ovom diplomskom radu, bavim se upravo suvremenim i učenicima zanimljivim metodama i pristupima lektiri u razrednoj nastavi. U skladu s proučenom literaturom, napravljeno je istraživanje u kojem se nastojala utvrditi efikasnost pojedinih nastavnih metoda i pristupa provodeći suvremeni sat lektire. Nakon teorijskog prikaza o čitanju i razvijanju čitateljskih sposobnosti, metodičkim sustavima i pristupima u nastavi književnosti, uporabi suvremenih medija u nastavi književnosti te pojmu lektire i strukturi nastavnog sata lektire, prikazano je istraživanje, nakon čega su i grafički prikazani rezultati.

2. ČITANJE

Čitanje se smatra najstarijim oblikom čovjekove kulturne djelatnosti. Početno čitanje i pisanje prvi je korak djeteta u civilizaciju pisane riječi. Težak (1996) navodi da uspješnost ili neuspješnost toga prvoga koraka može biti sudbonosna za cijeli život. Zbog čestih posrnuća i padova koje je dijete pretrpjelo pišući i čitajući prvu svoju riječ, ono može i zamrziti pisanu riječ, čitanje, knjigu i pismenu komunikaciju. Vrijedi i obrnuto, ako su ti prvi koraci uspješni, dijete može postati ljubitelj pisma, knjige, čitanja i stvaralac u toj vrsti jezičnog priopćavanja. Jedan od načina da učenici nauče čitati je demonstracija čitanja na nastavi. To znači da je učitelj u ulozi čitatelja: glasno razmišlja, objašnjava što traži u onome što čita, pokazuje kako postavljati pitanja o tekstu i predviđa što bi moglo slijediti (Surić Faber i Žalac, 2008).

Rosandić (2005) čitanje definira kao višestruko složenu djelatnost: tjelesnu, duhovnu, jezičnu, spoznajnu, komunikacijsku i stvaralačku. Čitanje je složena djelatnost jer kod čitanja prelazimo očima pisani ili tiskani sustav znakova, povezujemo riječi, skupove i rečenice, uspostavljamo logične veze između riječi, skupova riječi i rečenica, razumijemo smisao rečenica i teksta, primamo obavijesti i poruke iz teksta, prerađujemo obavijesti i poruke, doživljavamo poruke, emocionalno reagiramo na njih, aktualiziramo ih, učimo, iskorištavamo obavijesti u životnoj praksi te stvaramo nove poruke. Uočavajući te spoznaje, čitanje se pokazuje kao jedan od najkompleksnijih oblika ljudskoga društvenog ponašanja. Stručnjaci za proučavanje čitanja upozoravaju na složenost čitanja, a posebno na činjenicu da uvijek moramo voditi računa o tri elementa: o čitatelju, o tekstu i o njihovoj interakciji (Grosman, 2010).

S obzirom da se čitanje smatra višestruko složenom djelatnošću, ono podrazumijeva različite vrste čitanja. Prema Visinko (2014) postoji početno čitanje, automatizirano čitanje, čitanje s razumijevanjem, čitanje naglas, čitanje u sebi, usmjereno čitanje, čitanje u osobne (privatne) svrhe, čitanje u obrazovne svrhe, čitanje u profesionalne svrhe, čitanje u javne svrhe. Tijekom obrazovanja susrećemo se sa spoznajnim čitanjem, analitičkim čitanjem, sintetičkim čitanjem, problemskim čitanjem, kritičkim čitanjem, stvaralačkim čitanjem, interpretativnim čitanjem te čitanjem po ulogama. Osvrnut ću se više na vrste čitanja s kojima se učenici susreću tijekom svog

obrazovanja te ih ukratko objasniti. Spoznajno čitanje usmjereno je na otkrivanje novih spoznaja. Kod spoznajnog čitanja kao predložak možemo koristiti sve vrste književno-umjetničkih, književno-kritičkih, teorijskih i književnopovijesnih tekstova. U nastavi se najčešće primjenjuje usmjereno spoznajno čitanje, odnosno čitanje sa zadatkom (Rosandić, 2005). Analitičkim čitanjem raščlanjujemo tekst, odgovore tražimo u tekstu dok kod sintetičkog čitanja povezujemo raščlanjeno (Visinko, 2014). „Kritičko čitanje je procjenjivanje pojedinih elemenata književnoga teksta koje se temelji na analizi, sintezi i generalizaciji“ (Rosandić, 2005, str. 187). U čitankama se uz književno-umjetnički tekst nalaze zadaci koji potiču učenike na kritičko čitanje, odnosno postavljanje pitanja, izricanje sudova i ocjena. Većinom se ono primjenjuje u višim razredima osnovne škole i u srednjoj školi. Stvaralačkim čitanjem se učenicima dodjeljuje stvaralačka uloga u procesu čitanja. Stvaralačko čitanje je proces primanja poruka, pounutarnjenje poruka, dovođenje poruka u osobni i društveni kontekst te oblikovanje poruka koje može biti: verbalno, likovno, grafičko i motoričko, preoblikovanje poruka u drugi oblik ili drugi medij (primjerice prijenos pripovjednog teksta u dramski oblik). Kad govorimo o interpretativnom čitanju, riječ je o vrsti čitanja naglas kojom se iskazuje doživljaj književno-umjetničkog teksta i taj se doživljaj prenosi slušateljstvu. Za interpretativno čitanje potrebna je priprema koja se sastoji od dvije faze. U prvoj fazi učitelj treba pomno proučiti tekst i otkriti njegove umjetničke značajke te pročitati naputke za čitanje ako su naznačeni uz tekst. Druga faza obuhvaća interpretativno čitanje teksta. Sljedeća vrsta čitanja, čitanje po ulogama, primjenjuje se u svim stupnjevima odgojno-obrazovnog sustava kao oblik stvaralačke nastave u kojoj učenici pokazuju sposobnost uživljavanja u književne likove i sposobnost scenskog zamišljanja. Kod čitanja po ulogama, učionica se jednim dijelom pretvara u zamišljeni scenski prostor te se čitanje ostvaruje ispred slušateljstva. Slušateljstvo ocjenjuje čitanje po ulogama s obzirom na uživljenost u lik, ostvarivanje dijaloga, pravilnost govora i ostvaraj općenito (Rosandić, 2005).

2.1. O čitanju s teorijskog gledišta

Učenici se u svom razvoju međusobno razlikuju te pokazuju različite stupnjeve spremnosti za čitanje. Također, učenici pokazuju i različitu motivaciju za čitanje i učenje. S obzirom na te razlike, učenici ne napreduju istom brzinom i na isti način u čitanju. Učitelji se kod poučavanja čitanja mogu susresti s učenicima koji imaju poteškoće u čitanju. Za neke učenike biti će dovoljna dopunska nastava kako bi se uklonile trenutne teškoće kod čitanja, a kod nekih učenika će poteškoće biti takve da će biti potrebna suradnja sa stručnom službom (psihologom, defektologom, logopedom) i suradnja s roditeljima. Kod učenika razredne nastave, poteškoće se odnose na nedostatnu razvijenu brzinu čitanja, pogrešno dekodiranje riječi (zamjena i/ili propuštanje slova, sloga), nerazumijevanje značenja pročitanih riječi, nemogućnost povezivanja značenja riječi u kontekst rečenice i teksta te čitanje bez potrebnih gramatičkih stanki (Visinko, 2014). Mnoga istraživanja pokazuju da su razine čitalačke pismenosti bolji prediktor gospodarskog rasta od obrazovnog postignuća (Peti-Stantić, 2019).

Ono što učitelji najviše traže od svojih učenika je čitanje s razumijevanjem. Kako bi se pročitani tekst mogao prepričati, povezati sadržaj teksta sa sličnim sadržajima otprije poznatih tekstova te uspoređivati i zaključivati, rabe se razne strategije za poticanje čitanja. Poznato je da smo uspješniji u čitanju kombiniramo li više strategija, stoga je potrebno tome poučavati i učenike. Učitelj kod poučavanja čitanja mora jasno učenicima kazati koju strategiju u određenom trenutku uvježbavaju, čemu ona služi i koje su njezine dobrobiti. Kad učitelj procijeni da su učenici neke strategije svladali, potrebno je učenike osvijestiti da ih i dalje upotrebljavaju. Učenik za potrebe čitanja može upotrebljavati one strategije koje smatra učinkovitijim u svladavanju kako obaveznih, tako i neobaveznih sadržaja učenja. Karol Visinko (2014) donosi pregled nekoliko najučinkovitijih strategija čitanja:

1. Primjena prethodnog znanja je prva strategija koju autorica navodi zbog toga što su nam prethodna znanja ključni čimbenik u sveukupnom razumijevanju. Kod svega što radimo, pa tako i kod čitanja, u nekoj mjeri uključujemo, svjesno, polusvjesno ili nesvjesno, svoja prethodna znanja. Prethodna znanja uključuju i osobna iskustva i poznavanje kulture. U vježbama za učenike primjena prethodnog znanja kao strategija čitanja može se uključiti prije, tijekom i nakon čitanja. U nastavi se prethodno znanje

prije čitanja prepoznaje u pripremanju učenika za novi tekst, primjer: Već ste se prije susretali s igrokazom, prisjetite se njegovih obilježja. Primjena prethodnog znanja tijekom čitanja može nailaziti spontano, a kada je želimo više osvijestiti, možemo učenicima zadati čitanje određenog dijela teksta radi aktiviranja prethodnih znanja (primjer: Dok ćete čitati tekst, obratite pozornost na pojavu motiva. Prisjetite se što ste naučili o stvaralaštvu tog pjesnika.). Primjena prethodnih znanja može se ostvariti i nakon čitanja teksta uz pomoć različitih zadataka i pitanja kojima se pročitani tekst nastoji povezati u sadržaju, temi, ideji i slično.

2. Nadgledanje (provjera) razumijevanja pri čitanju je strategija kojom učenici uče pratiti razumijevanje teksta koji čitaju, tj. provjeravaju svoje čitanje, uče prepoznati ono što ih ometa i potom to uklanjaju. Važno je utvrditi čitamo li nesmetano ili postoje neke smetnje. Najprije je potrebno utvrditi postoje li izvanjske smetnje pri čitanju, odgovara li nam okružje u kojemu čitamo te osjećamo li nemir zbog izvanjskih ometala (buke, povremenih prekidanja u čitanju, nedostatka vremena jer se žurimo na neku drugu aktivnost). Zbog takvih smetnji ne razumijemo što čitamo i moramo se vraćati istim dijelovima teksta ili napraviti stanku. Međutim, nerazumijevanje može proizlaziti i iz nepoznavanja značenja pojedinih riječi. U tom slučaju može pomoći vraćanje istome dijelu teksta da bismo ga svojim riječima prepričali i tako sebi razjasnili o čemu je riječ, na taj način upravljamo vlastitim čitanjem.

3. Stvaranje vizualnih prezentacija je strategija povezana s bilježenjem, odnosno vođenjem bilježaka o pročitanoj tekstu. Pomoću njih možemo učiti, govoriti o pročitanoj tekstu, prepričati ga, nastaviti raditi na tekstu, istraživati i pisati. Ne postoji način vođenja bilježaka koji bi bio jedini ili najbolji. Stoga ćemo učenike uputiti u više načina vođenja bilježaka, a učenicima dopuštamo da odaberu onaj koji im najviše odgovara.

4. Odgovaranje na pitanja je strategija u kojoj učitelj pripremi pitanja kojima će provjeriti učenikovo razumijevanje pročitanoj teksta. Da bismo ušli u dublju interpretaciju teksta, potrebno je utvrditi osnovne sastavnice: što se prikazuje, tko sudjeluje, na kojemu mjestu i u kojemu vremenu. Učitelj može učenicima podijeliti listić na kojem se nalazi nekoliko pitanja kojima se provjerava jesu li razumjeli osnovni događaj u priči. Nakon toga, učeničkim pitanjima ulazi se dublje u priču. Pitanja zašto i kako upućuju na analizu koja dublje istražuje i stvaralački ulazi u

književne probleme, što u konačnici pokazuje različita promišljanja o pročitanom tekstu ovisno o iskustvu čitatelja.

5. Izvođenja zaključaka ili tumačenja/Postavljanje pitanja je strategija koja navodi učenika da postavlja pitanja u vezi s onim što čita i uči kako bi još tijekom čitanja izvodio zaključke i rastumačio si bit stvari. Učiteljevo postavljanje pitanja utjecat će tijekom vremena na učenike tako što će pri samostalnome učenju i čitanju postavljati sebi pitanja onako kako to čini učitelj.

6. Prepoznavanje glavnih ideja je strategija koja proizlazi iz postupka određivanja ideje tijekom interpretacije književnog teksta. Međutim, ova strategija nadilazi taj postupak u skladu s pretpostavkom da se u tekstu nalazi više ideja.

7. Ustroj teksta/Povezivanje različitih dijelova teksta je strategija u kojoj se učenici slabije snalaze. U nastavni književnosti učitelj usmjerava učenike na zapisivanje plana. Potrebno je zadržati postupak, ali važno je od učenika zahtijevati njihovu samostalnost. Postupak određivanja ustroja pomaže u razumijevanju kronologije događaja, odnosa prije - poslije i uzroka - posljedice.

8. Sažimanje je strategija koja podrazumijeva prikazivanje sadržaja teksta na općenitoj razini. To znači smanjiti opseg teksta, izdvojiti samo bitne obavijesti i njih ukratko navesti. Rezultat sažimanja može biti sažetak. Sažimanje je strategija koja je u cijelosti usmjerena na prepoznavanje i izdvajanje ključnih riječi, izraza i na odvajanje važnih od sporednih obavijesti. Ova strategija se u nastavi jezičnog izražavanja obilato rabi pri uvježbavanju prepričavanja.

9. U središtu pozornosti strategije predviđanja je očekivanje čitatelja: što čitatelj može otkriti na temelju naslova, temeljnog motiva teksta i slično. Nije neuobičajeno ni književni tekst čitati u nastavcima s ciljem predviđanja što bi se dalje u priči moglo dogoditi. Učenici mogu dobiti tekst u kojem je naveden naslov i prvi dio, na temelju toga predviđaju kako se radnja može razvijati. Predviđanje je moguće voditi i kao vježbu nadopunjavanja gdje se od učenika očekuje da svoju nadopunu usklade sa sadržajem i izrazom koji nudi odlomak.

10. Strategiju pregledavanje teksta možemo proći pri svakome upoznavanju s udžbenikom/čitankom i lektirnom knjigom. Udžbenik/čitanku pregledavamo tako što se upoznajemo sa sadržajem, s cjelinama, kazalom. Lektirnu knjigu upoznajemo tako

što listajući, osim naslova, čitamo podnaslove. Pregledavati možemo i tekst na jednoj ili više stranica. Pogledom prolazimo po tekstu da bismo vidjeli koliko je dugačak i pokušali zaključiti što sadržava. Pregledavanju će pridonijeti ako su u tekstu neke riječi ili dijelovi deblje otisnuti, pisani u kurzivu ili podcrtani.

11. Suradničko učenje je strategija koja se pojavljuje kao strategija poučavanja, strategija učenja i strategija čitanja. Njegova se bit svodi na suradništvo koje pomaže u boljem svladavanju sadržaja koji se uče, u napredovanju u čitanju i radu na tekstu i hipertekstu, a pridonosi i razvijanju socijalnih kompetencija. Čitajući i radeći na istome tekstu, u suradničkom se odnosu razvijaju čitalačke sposobnosti koje već posjedujemo i potiče se na prihvaćanje čitalačkih sposobnosti koje tek trebamo razviti. Suradnički odnos pridonosi korigiranju i dopunjavanju u tumačenjima i izvođenju zaključaka. Također, takav rad utječe na razvijanje samopouzdanja i sigurnosti u samome čitanju, pridonosi i integraciji učenika s poteškoćama u čitanju kao i s poteškoćama u razvoju uopće.

3. RAZVIJANJE ČITATELJSKIH SPOSOBNOSTI U NASTAVI

Grosman (2010) navodi kako se čitateljsku sposobnost ne može steći onako kako se može steći neke druge sposobnosti čitanjem pravila i opisa u udžbeniku ili slušanjem učiteljevih objašnjenja i uputa. Čitateljsku sposobnost nikako ne može nadomjestiti znanje o književnosti, poznavanje imena autora, naslova njihovih djela i razdoblja u kojem su stvarali. To znači da čitateljsku sposobnost nije moguće razviti bez učenikova vlastitoga književnoga doživljaja. Kad jednom svladamo čitateljsku sposobnost, više je ne zaboravljamo tako lako. Razvojni put čitateljskih vještina i sposobnosti u školi povezan je s razvojnim putem svakog učenika kao pojedinca. Razredni odjeli temelje se na heterogenosti pri čemu treba koristiti različite nastavne oblike, individualizaciju i individualiziran pristup. Kako bi pojedinac mogao čitati, najprije treba prepoznati foneme od kojih je riječ sastavljena i znati njima upravljati, tj. sastavljati riječi, rastavljati, raščlaniti riječi na jedinice koje razlikuje u govoru kao glasove, a u pismu kao slova (grafeme). Što se više to prepoznavanje automatizira, to čitatelj brže dekodira riječ koju može pročitati. Uz dekodiranje je potrebno i razumijevanje, a ti se procesi poučavaju i uče u školi. Za početno stjecanje čitateljskih sposobnosti, dijete se treba prethodno pripremiti, odnosno svladati predčitalačke vještine. Da bi učenik na početku svog obrazovanja lakše i brže uvježbao i razvijao čitalačke vještine koje se odnose na automatizaciju pretvaranja glasova u slova i obrnuto, glasovnu osjetljivost i predčitalačke vještine treba razvijati što ranije (Visinko 2014). Odgoj čitateljske sposobnosti dugotrajan je proces koji od učitelja zahtijeva iznimnu obzirnost i mnogo strpljenja (Grosman, 2010).

Prema Visinko (2014) čitalačke vještine obuhvaćaju:

- slušanje i čitanje priča, odnosno zajedničko listanje i čitanje slikovnica o kojima se zatim razgovara
- slušanje i prepričavanje jednostavnih, kratkih priča
- razumijevanje funkcije čitanja - zašto je važno znati čitati
- rukovanje knjigama i ostalim tiskom: držanje knjige, listanje slikovnica, knjiga i ostalog dječjeg tiska
- praćenje redaka slijeva nadesno i odozgo prema dolje
- razumijevanje jezičnih razina: riječi koja je sastavljena od glasova/slova, rečenica koja je sastavljena od riječi, teksta koji je sastavljen od rečenica

- prepoznavanje pojedinačnih glasova u riječi, rastavljanje na glasove, sastavljanje glasova u riječ
- sudjelovanje u aktivnostima nakon poslušane/pročitane priče kao što je prepričavanje, igranje uloga, crtanje, slušanje uglazbljene priče, prikazivanje likova uz pomoć pantomime

Visinko (2014) smatra kako je do završetka šestog razreda osnovne škole štetno ako se nastava književnosti usmjeri na učenje književne teorije. U tom je razdoblju važno razvijanje slušanja i čitanja pri čemu je važna suradnja učitelja sa školskim knjižničarem. Razvijanju čitateljskih navika učenika pridonose učestaliji posjeti školskoj knjižnici kako bi učenicima to postala navika, slobodan izbor knjiga za čitanje, susreti s književnicima, priređen kutić s ponudom omiljenih dječjih časopisa i slično.

3.1. Metodički sustavi i pristupi u nastavi književnosti

Metodičke sustave nastave književnosti u metodičku je teoriju uveo i razradio Dragutin Rosandić. „Metodički sustav je zamisao izvođenja nastavnog procesa (nastavnog sata) koja je određena međusobnim odnosom i ulogom čimbenika toga procesa tijekom izvođenja, a to su: književni tekst, učenik, učitelj, organizacijski oblici te nastavne metode i sredstva“ (Bežen, 2008, str. 302).

Rosandić (2005) navodi sljedeće metodičke sustave:

1. dogmatsko-reproduktivni
2. reproduktivno-eksplicativni
3. interpretativno-analitički
4. problemsko-stvaralački
5. korelacijsko-integracijski
6. komunikacijski
7. otvoreni
8. multimedijски
9. timski.

Dogmatsko-reproduktivni sustav, sustav je nastave književnosti u kojemu je povijest književnosti temeljni sadržaj. Učenici uče književnopovijesne činjenice, prepričavaju sadržaje književnih djela, iznose podatke iz autorove biografije i citiraju gotove sudove o književnim djelima i piscima. Uz povijest književnosti, javlja se teorija književnosti. Učitelj je predavač koji od učenika zahtijeva da upamte što veći broj književnih činjenica, a kritičko mišljenje se ne razvija. Uspješnost nastave mjeri se količinom usvojenih činjenica i informacija.

Nešto razvijeniji tip nastave obilježava reproduktivno-eksplikativni sustav koji ističe učenikovu vlastitu riječ, ali ipak u osnovi zadržava reproduktivan karakter. Razlika između prvog i ovog sustava je u tome što učenik koristi vlastite riječi u iznošenju književnih sadržaja. U reproduktivno-eksplikativnom sustavu učitelj još ima odlučujuću ulogu pri tumačenju književnih pojava, a učenikov udio se stavlja u drugi plan.

Nešto suvremeniji sustav i sustav koji se danas najčešće koristi je interpretativno-analitički sustav. U interpretativno-analitičkom sustavu nastave književnosti književno djelo je temeljni sadržaj nastavnog procesa, a interpretacija djela najvažniji oblik nastavnog rada. U primanju književnog djela očituju se doživljajni i spoznajni proces. Učenik izražava svoja zapažanja čime se razvija kritički stav i zanimanje za čitanje. Bitne sastavnice ovog sustava su: dijaloška metoda (metoda heurističkog razgovora), metoda rada na tekstu, dvosmjerna komunikacija i interpretativno čitanje.

Problemsko-stvaralački sustav poznat je i pod nazivom problemska nastava. To je nastava u kojoj se pred učenika postavlja problemska situacija i potiče se učenika na samostalno istraživanje. Struktura nastavnog sata koji se temelji na načelima problemske situacije, ostvaruje se kroz nekoliko faza: stvaranje problemske situacije, definiranje problema i metode, samostalan rad učenika, analiza i korekcija rezultata te zadavanje novih zadataka. Prema Rosandiću (2005) problemska nastava može biti djelomično istraživačka ukoliko problem rješava sam učitelj, a učenici samo djelomično sudjeluju i potpuno istraživačka metoda ukoliko učenici samostalno rješavaju postavljeni književni problem. U sustavu problemske nastave najviše do izražaja dolazi kritički stav jer čim učenici počinju razmišljati o postavljenom problemu, znači da osjećaju potrebu da nešto spoznaju, otkriju i riješe. Učenici se kod

rješavanja zadanog problema mogu služiti različitim postupcima. Problemska nastava književnosti razvija najviši stupanj samostalnosti u radu na književnom tekstu.

Korelacijsko-integracijski metodički sustav temelji se na povezivanju nastavnih područja u okviru nastavnog predmeta (književnosti, scenske i filmske umjetnosti, jezika, izražavanja i stvaranja), nastavnih predmeta u okviru odgojno-obrazovnog područja (književnosti, filmske, scenske umjetnosti i jezika s likovnom i glazbenom kulturom te nastavom stranih jezika) i odgojno-obrazovnih područja (jezično-umjetničkog područja s društveno-povijesnim i drugim odgojno-obrazovnim područjima) (Rosandić, 2005, str. 206).

Bežen (2008) navodi da se uz književni tekst u korelacijsko-integracijskom sustavu vežu odgovarajući sadržaji jezika, izražavanja i medija te drugih predmeta koji pomažu u tumačenju teksta.

Komunikacijski sustav definira se kao sustav u kojem učenici književni tekst upoznaju u lancu komunikacijskih situacija, a u čijoj je osnovi teorija književno-estetske komunikacije (Bežen, 2008). „Nastavni proces ostvaruje se kao lanac komunikacijskih situacija (didaktičkih mikrostruktura) u kojima se pojavljuju različiti oblici, različite nastavne situacije te različita nastavna sredstva“ (Rosandić, 2005, str. 206). Kod komunikacijskog sustava učenici sami rade u skupinama i povezuju komunikacijske situacije u lanac koji se na kraju zatvara u sintetiziranu cjelinu. Glavne karakteristike komunikacijskog sustava koje navodi Bežen (2008) su: višesmjerno komuniciranje, rad na tekstu, rad pojedinaca, skupina i parova te okrugli stol.

Otvoreni metodički sustav napušta tradicionalnu organizaciju nastave. U otvorenom sustavu učenici sami odabiru tekstove na kojima će raditi i zadatke koje će rješavati, a sadržaj im nudi učitelj. „Učitelj pomaže učenicima u pronalaženju tekstova, knjiga i medijskih zapisa koje oni zatraže te u sintezi naučenog“ (Bežen, 2008, str. 304). Učenici nisu strogo ograničeni vremenom, prostorom ni razredom. Ovisno o karakteru sadržaja i cilja koji se želi postići, odabiru se metode rada za nastavni i izvannastavni rad. Glavne karakteristike otvorenog metodičkog sustava su višesmjerna komunikacija, rad na tekstu i drugim izvorima koji može biti individualan, u paru ili skupini.

Multimedijски sustav je sustav u kojem u učenju književnosti ravnopravno sudjeluju razni mediji. „Suvremena nastava književnosti uključuje različite medije kojima se

prenose književno-znanstvene i umjetničke poruke“ (Rosandić, 2005, str. 209). Tiskani tekst ravnopravan je elektronskom tekstu. Zadatak učitelja je organizacija multimedijskog učenja pribavljanjem izvora i kontrola tijeka rada i učinaka rada. Učenici rade pod vodstvom učitelja na medijski različitim tekstovima koristeći različite medije kao što su knjiga, zvukovni zapis, film, CD, računalo i slično.

Timski sustav je metodički sustav u kojem u nastavi sudjeluju dva ili više sudionika u ulozi učitelja. Takav sustav pruža nove mogućnosti ostvarivanja nastave kao što su međusoban dijalog učitelja, podjela uloga u ostvarivanju pojedinih faza nastavnog sata i komunikacijskih situacija, izmjenjivanje odgovora na pitanja koja postavljaju učenici i slično. U timski sustav uključuju se i drugi stručnjaci koji nisu učitelji, npr. književnici, likovni umjetnici, glumci, skladatelji, književni kritičari, povjesničari i drugi. Uključivanjem vanjskih suradnika, nastava postaje zanimljivija, djelotvornija i svestranija.

Uz navedene sustave, kao još jednu vrstu metodičkog sustava, Bežen (2008) navodi i projektni sustav. Riječ je o sustavu u kojem učenici izrađuju nastavni projekt o nekoj temi u kome povezuju spoznaje o toj temi iz različitih izvora. Književni tekst koji je središnji element povezuje se sa spoznajama iz različitih izvora za temu teksta. Učenik sam oblikuje projekt na zadanu temu, a učitelj mu pomaže u odabiru teme i izvora te kontrolira sistematizaciju i sintezu znanja o temi. Karakteristike ovog sustava su višesmjerna komunikacija, individualni rad, rad u paru ili rad u skupini, a od metoda se koriste metoda istraživanja, raspravljanja, rada na tekstu i drugim izvorima znanja.

3.2. Nastavne metode književnog odgoja

„Metoda je način spoznavanja, sustav pravila i pristupa u proučavanju i otkrivanju pojmova“ (Rosandić, 2005, str. 265). Prema Rosandić (2005) temeljne odrednice metode su: predmet otkrivanja, proučavanja i spoznavanja, subjekt koji se otkriva, proučava i spoznaje te cilj koji se želi postići.

Termin nastavna metoda povezuje se s odgojem i obrazovanjem. S obzirom da je nastava temeljni oblik odgoja i obrazovanja, u pedagojskim se disciplinama (didaktici) javlja termin nastavna metoda, metoda nastave ili metoda rada u nastavi.

Odgoj i obrazovanje se ne ostvaruje samo u nastavi već postoje i drugi oblici odgojno-obrazovne djelatnosti (izvannastavne i izvanškolske aktivnosti) koje su zastupljene u suvremenoj školi. Rosandić (2005) stoga navodi kako su primjereniji termini metoda odgoja i obrazovanja, metoda odgojno-obrazovnog procesa ili metoda odgojno-obrazovnog rada. Tim se terminima obuhvaćaju svi oblici odgojno-obrazovne djelatnosti.

Nastavna metoda ostvaruje se različitim metodičkim postupcima, a metodički postupak je sastavni dio nastavne metode, njezin element. Nastava književnosti i drugi oblici književnoga odgoja i obrazovanja ostvaruju se metodama nastave književnosti/metodama književnoga odgoja i obrazovanja. One su posebne metode, a svoje posebnosti izvode iz predmeta (objekta) spoznavanja (otkrivanja), iz odnosa predmeta (objekta) i subjekta te ciljeva književnoga odgoja i obrazovanja (Rosandić, 2005). Temelj spoznavanja u nastavi književnosti je književno-umjetnički tekst, a spoznavanje književno-umjetničkog teksta ostvaruje se u posebnom tipu komunikacije koju nazivamo literarnom komunikacijom. Literarna komunikacija temelji se na odnosu primatelja i djela te obuhvaća sve djelatnosti kojima se ostvaruje taj odnos. Prema Rosandić (2005) u literarnoj komunikaciji sudjeluju književno-umjetnički tekst, učenik/učenica i učitelj/učiteljica ili koja druga osoba. U literarnoj komunikaciji očituju se različite djelatnosti kao što su čitanje, slušanje, govorenje, pisanje i promatranje. Tim vanjskim aktivnostima odgovaraju unutarnje aktivnosti: doživljavanje, zapažanje, zamišljanje, razmišljanje, uspoređivanje, razvrstavanje, zaključivanje, generaliziranje i ocjenjivanje.

Dragutin Rosandić (2005) donosi sljedeću podjelu nastavnih metoda književnoga odgoja i obrazovanja:

1. Podjela prema izvorima

Budući da se u nastavi književnosti izvori znanja mogu podijeliti na pisane, govorne i slikovne/grafičke izvore, razlikujemo tri tipa metoda prema izvorima:

a) pisane metode (tekstovna metoda, metoda rada na tekstu)

U nastavi književnosti postoje različiti tipovi tekstova koji služe kao izvor spoznavanja: književno-umjetnički, književno-kritički, književno-znanstveni i udžbenički. Prema tipu teksta određuju se podvrste pisane metode:

- metoda rada s književno-umjetničkim tekstom
- metoda rada s književno-kritičkim tekstom
- metoda rada s književno-znanstvenim tekstom
- metoda rada s čitankom (udžbenikom) i drugim didaktičkim izvorima (radnim bilježnicama i sl.)

b) govorne metode

Prema govornim izvorima (učitelj, učenici, druge osobe koje se uključuju u odgojno-obrazovni proces, govor snimljen na magnetofonskoj vrpci, gramofonskoj ploči, kaseti, radijska ili televizijska emisija) razlikujemo:

- monološku metodu
- dijalošku metodu

c) vizualne metode

Književne informacije vizualno se prenose i primaju putem slika, fotografija, skulptura, ilustracija, crteža, shema, tablica, filma, televizijskih emisija, računala/Interneta, CD-a ili putem neposredne vizualne stvarnosti.

2. Podjela prema aktivnostima učenika i učitelja

Prema unutarnjim i izvanjskim aktivnostima učenika i učitelja Rosandić (2005) razlikuje sljedeće metode:

- a) metoda čitanja
- b) metoda slušanja
- c) metoda pisanja
- d) metoda pokazivanja
- e) metoda promatranja
- f) metoda doživljavanja
- g) metoda zapažanja
- h) metoda zamišljanja

i) metoda razmišljanja (uspoređivanja, usustavljanja, zaključivanja, asociiranja, ocjenjivanja)

3. Podjela prema sredstvima i načinima prenošenja (primanja) obavijesti

Obavijesti se prenose govorenjem. Različiti su tipovi monološkoga govornog prenošenja obavijesti: izlaganje, komentiranje, objašnjavanje, citiranje, dokazivanje. Osim monoloških tipova, postoje i dijaloški tipovi govornog komuniciranja: informativni, problemski, polemički, reproduktivni, heuristički. Obavijesti se osim govorenjem, prenose i čitanjem i pokazivanjem (demonstriranjem) različitih vizualnih sredstava. Prema sredstvima i načinima prenošenja i primanja obavijesti razlikujemo:

- a) metode rada s auditivnim sredstvima
- b) metode rada s vizualnim sredstvima
- c) metode rada s audiovizualnim sredstvima

4. Podjela prema recepcijsko-spoznajnim aktivnostima učenika

Novije podjele metoda polaze od recepcijsko-spoznajnih aktivnosti učenika, tj. od načina primanja i spoznavanja književnoga djela. Polazeći od toga, Rosandić (2005) navodi:

- a) metode koje omogućuju i pospješuju emocionalnu i imaginativnu recepciju djela, metode koje omogućuju i pospješuju tumačenje (analizu djela)
- b) metode stvaralačkog čitanja, heuristička metoda, istraživačka metoda, reproduktivna metoda
- c) metoda stvaralačkog primanja teksta, analitičko-interpretacijska metoda, sintetizirajuća metoda

Prikazane podjele metoda u nastavi književnosti pokazuju različitost kriterija, ali istodobno upozoravaju na prožimanje tih kriterija. „Književni odgoj i obrazovanje pretpostavlja različite metode i traži njihovo usklađivanje, povezivanje i prožimanje ovisno o sadržaju i odgojno-obrazovnim zadaćama“ (Rosandić, 2005, str. 271).

3.3. Kako motivirati učenika za čitanje

Nekada je knjiga bila glavni izvor znanja, a danas je sve više potiskuju ostali mediji. Prema Grosman (2010) djeci i mladima crtani filmovi na televizijskim programima, video-kasetama i računalima sve više znače nadomjestak za čitanje bajki i književnosti. Djeca vrlo brzo nauče koristiti daljinski upravljač, sami pronalaze željeni televizijski kanal, a stariji tako izbjegavaju naporno čitanje naglas te svoju odgojnu dužnost prepuštaju elektroničkom mediju i urednicima televizijskih programa. Knjiga je potisnuta u drugi plan, pa s pravom govorimo o krizi čitanja. Učitelji i roditelji često se pitaju zašto knjiga ne dopire do učenika, zašto djeca nerado čitaju, a neka uopće ne čitaju te hoće li knjiga u skorijoj budućnosti biti zaboravljena. Uzroke nezainteresiranosti mladih za čitanje potrebno je tražiti u neslobodi izbora knjiga kao i u tekstovima koji ne prate interese mladih. Ako učenik smatra da mu čitanje predstavlja veliku poteškoću, učitelj bi trebao povezati poučavanje čitanja s osobnim interesima učenika, odabrati tekstove koji su u skladu s njegovim zanimanjem. Bilo da je riječ o nogometu, izvanzemaljcima ili automobilima, na taj se način povezuje nastavna aktivnost koja učeniku nije zanimljiva s nečim što mu je blisko (Lazarich, 2017). „Učenici su jednoglasni u razmišljanju da je sloboda u izboru lektirnih naslova važan segment u razvijanju pozitivnoga gledišta o lektiri i općenito o percepciji književnoga teksta“ (Lazarich, 2017, str. 141). Učitelji se moraju suočiti s ovim problemom i pronaći odgovor na pitanje kako nadvladati krizu čitanja. Potrebno je imati na umu spoznaju da mladom čitatelju valja usaditi ljubav prema čitanju, a ne obvezu čitanja.

Čitanje znači neusporedivo više od svladavanja tehnike te stjecanja vještine i navike čitanja. Krajnji je cilj stjecanje kulture i potrebe čitanja, a to je dugotrajan proces u koji su uključeni svi, od roditelja, odgojno-obrazovnih ustanova do brojnih udruga kojima je cilj unapređenje čitanja. Čitateljske udruge i društva bave se smišljanjem različitih načina kojima djecu i mladež žele zainteresirati za čitanje kako bi ga doživljavali kao osjećaj veselja i ugone, a ne kao napor ili kaznu (Lučić-Mumlek, 2002).

Knjižnice promiču i provode poticajne programe čitanja i time pridonose promicanju čitanja izvan formalnoga nastavnog okružja. Knjižnica nije na usluzi samo radi posudbe knjiga već knjižnica podupire učenje čitanja, promiče knjigu i ostalu vrlo raznoliku građu primjerenu razvojnim potrebama učenika. Od iznimne su važnosti

projekti koje knjižnica organizira i vodi u suradnji sa školama. Takav je Nacionalni kviz za poticanje čitanja koji se provodi u Mjesecu hrvatske knjige. Organizator kviza su knjižnice grada Zagreba. Kviz se provodi online u narodnim i školskim knjižnicama diljem Republike Hrvatske (Visinko, 2014).

Osim Nacionalnog kviza za poticanje čitanja, u Republici Hrvatskoj provode se i drugi projekti poticanja čitanja kao što su Mjesec hrvatske knjige koji se obilježava svake godine od 15. listopada do 15. studenoga, Svjetski dan knjige i autorskih prava koji se obilježava 23. travnja diljem svijeta, Dan hrvatske knjige koji se obilježava simbolički 22. travnja jer je tada Marko Marulić dovršio Juditu, Noć knjige koja se održava istog dana kao i Dan hrvatske knjige te mnogi drugi (Gabelica i Težak, 2017). 2013. godine Ministarstvo kulture pokreće izradu Nacionalne strategije poticanja čitanja koja je usvojena u studenom 2017. godine. Nacionalna strategija poticanja čitanja ima tri ključna cilja: uspostavljanje učinkovitog društvenog okvira za podršku čitanju, razvoj čitalačke pismenosti i osposobljavanje čitatelja za aktivno i kritičko čitanje te povećanje dostupnosti knjiga i drugih čitalačkih materijala (Peti-Stantić, 2019).

Jedan od načina kako zainteresirati učenike za čitanje djela je i slušanje radioemisije snimljene na temelju lektirnog djela, pokazivanje ilustracija iz pojedinih dijelova knjige ili pak slušanje glazbenih primjera inspiriranih književnim predloškom. Obilježavanje različitih obljetnica pisaca i izložbe knjiga u knjižnici često su uspješna motivacija za poticanje učenika na čitanje književnih djela. Također, tu je i gledanje kazališne predstave ili filma snimljenog na književnom predlošku. Učenike na čitanje djela potaknuti može i filmski zapis o životu pisca kao i pokazivanje piščevih zanimljivih predmeta poput nalivpera, rukopisa i slično. Navođenje i traženje zanimljivih podataka ili zgoda prilikom nastajanja književnog djela u piščevu književnom tekstu još je jedan od načina poticanja interesa za čitanje (Lučić-Mumlek, 2002).

Prema Lučić-Mumlek (2002) kao poticaj najmlađim učenicima za čitanje mogu poslužiti scenske lutke, oblikovanje naslovnice, udobno mjesto i vrijeme za čitanje, sat čitanja, posrednici knjige, literarna druženja te natjecateljske akcije čitanja.

Za učenike prvog i drugog razreda osnovne škole, scenska lutka je osobito poticajno sredstvo za čitanje i slušanje književnih tekstova. Učitelj može koristeći lutku ispričati najzanimljiviji događaj ili neki šaljivi doživljaj lika u proznom tekstu, a ostalo učenici

saznaju kada pročitaju priču u cjelini. Isto tako, na primjer, u četvrtom razredu poticaj za čitanje *Ključica oko vrata* Nikole Pulića može biti razgovor scenskih lutaka o neugodnom iskustvu s ključem. Osim scenskih lutaka, nakon pročitane književnog djela, učenici mogu izraditi naslovnu stranicu za knjigu, ilustracije za zajedničku knjigu ili slikovnicu ili prikazati glavne likove i događaje pomoću stripa.

Udobno mjesto i vrijeme čitanja mogu poticajno djelovati na čitanje. Lučić-Mumlek (2002) navodi kako većina djece najradije čita u krevetu, na podu, na kauču, a najmanje na stolcu. Najdraže vrijeme za samostalno čitanje im je prije spavanja, popodne, tijekom vikenda ili zajedničko čitanje u školi. Poticaj su za čitanje i povremeno organizirani sati čitanja najnovijih izdanja, međusobno razmjenjivanje pročitanih knjiga, darovanje knjige s posvetom prijatelju ili školskoj knjižnici, organiziranje susreta i druženja s dječjim piscima i slično. Osobe koje učenike uvode u svijet knjige također poticajno djeluju na čitanje. Uglavnom su to učitelji, knjižničari, prijatelj koji je pročitao knjigu pa ju je preporučio za čitanje ili neka druga bliska osoba. Literarna druženja koja organizira učitelj ili knjižničar potiču zanimanje za čitanje jer učenici pripovijedaju što su pročitali, čitaju pjesme ili pripremljene ulomke iz knjiga koje su im se sviđale. Osim učenika, na literarnim druženjima kao poticaj i učitelj pripovijeda o knjigama koje je pročitao i pokazuje ih učenicima.

U suradnji sa školskim knjižničarem, poticajno je organizirati natjecateljske akcije čitanja na razini više usporednih razrednih odjela ili svih odjela razredne nastave. Da bi se za akciju zainteresiralo što više učenika, potreban im je dostupan pregled rezultata čitanja. Pobjednik u čitanju se dobije redovitim upisivanjem pročitanih slikovnica i knjiga tijekom prvog polugodišta ili školske godine. Uz obaveznu lektiru, mogućnost slobodnog izbora lektire veoma poticajno djeluje na čitanje književnih djela.

Želimo li da učenici zavole knjigu, da čitaju redovito i s veseljem, nužno je od najranije dobi osigurati pozitivna iskustva s knjigom. „Dakle, knjiga mora biti zabavna i zanimljiva, s tematikom koja je bliska najmlađim čitateljima, koja omogućuje istinski doživljaj književno-umjetničkoga djela i poistovjećivanje s likovima u susretu s književno-umjetničkim djelom“ (Lučić-Mumlek, 2002, str. 13).

3.4. Suvremeni mediji u nastavi književnosti

Kada govorimo o suvremenoj nastavi naglasak se stavlja na poučavanje koje potiče učenje. Konačni cilj je samoregulirano učenje, razvoj učenikove osobnosti, individualnosti i originalnosti, a potiče se i osobna odgovornost učenika za rezultate svog djelovanja (Tot, 2010). Suvremenijim pristupom nastavi smatramo korištenje novih medija na satu. Naglasak se stavlja na uporabu moderne tehnologije, interneta i multimedije koji nastavu čine zanimljivijom i dinamičnijom, no njihova uporaba mora imati svoju svrhu i zadržati primjerenost (Markovac, 2005). Suvremene medije ubrajamo u sekundarne izvore književnog odgoja i obrazovanja, odnosno izvore koji nisu autentični književno-umjetnički ili književno-znanstveni tekst nego pripadaju drugim medijima (Bežen, 1989). Rosandić (2005) u suvremena tehnička sredstva i pomagala ubraja nastavne filmove, dijapozitive, magnetofone, gramofonske ploče, radio, televiziju, računalo, indeks, CD-Rom i dr. Poznato je da su mediji danas postali sastavni dio naše svakodnevice, kako u privatnom životu tako i u školstvu. „Za razliku od svojih prethodnika kojima je knjiga bila temeljni izvor informacija, djeci rođenoj u novom tisućljeću osnovni je izvor Indeks“ (Lazzarich, 2017, str. 22). Suvremena nastava podrazumijeva upotrebu metoda koje će učeniku omogućiti da bude u središtu nastavnog procesa, zainteresirati ga te poticati i razvijati njegove sposobnosti. „Kako se nastava zasniva na aktivnosti učenika, ona uz primjenu suvremene nastavne tehnike i tehnologije postaje zanimljivom, živom i učinkovitom, mijenjajući se iz škole pasivnog učenja u školu aktivnog mišljenja“ (Ljubić Klemše, 2011, str. 3). Suvremena nastava nije samo ona nastava u kojoj se koriste suvremeni mediji, važno je koristiti odgovarajući medij odnosno izvor znanja (Bognar i Matijević, 2005). Rodek (2007) navodi kako se više ne postavlja pitanje da li primjenjivati nove medije u učenju i nastavi, već kako ih osmišljeno i optimalno koristiti u nastavi, u pojedinim nastavnim situacijama te kako će se njihova primjena odraziti na metode rada u nastavi. Na pitanje koji se medij može najuspješnije primijeniti u učenju i nastavi, teško je dati pouzdan odgovor. Moglo bi se reći da se svi mediji mogu primjenjivati u učenju i nastavi, a djelotvornost njihove primjene ovisi o većem broju faktora kao što su ciljevi učenja i nastave, nastavna situacija, predznanje i motivacija učenika, interesi i stavovi učenika, didaktičko-metodička spretnost učitelja itd. Lazzarich (2017) navodi da učitelji trebaju prilagoditi dinamiku nastave jer nove generacije učenika zahtijevaju bržu izmjenu nastavnih metoda i oblika rada kako bi im nastavni sadržaj bio zanimljiv.

Najzastupljeniji oblici primjene digitalnih pomagala u nastavi Hrvatskog jezika su slikokazi, edukativne igre, digitalni udžbenici i kvizovi.

Učitelji su danas suočeni s pitanjem: Lektira ili e-lektira? Lazzarich (2017) navodi da se učitelji svakodnevno susreću s problemima povezanim s nastavom čitanja i književnosti u novim okolnostima sve istaknutijeg utjecaja elektroničkih medija. Prema Lazzarich (2017) u prilog mrežnim lektirnim naslovima govori činjenica da knjižnice nisu odgovarajući opremljene lektirnim naslovima, a e-lektira se može čitati u raznim formatima. Uvijek isti naslovi i stara izdanja u školskim knjižnicama nisu dovoljno zanimljivi učenicima koji su okruženi atraktivnim medijskim sadržajima. „S pomoću računalne tehnologije mnogi nastavnici omogućuju učenicima nov i poticajan pristup lektirnom djelu pa ih i tako, u krizi čitanja, potiču na čitanje, ali i unapređuju kulturu čitanja te usmenoga i pisanoga izražavanja i stvaranja“ (Kurtak, 2017, str. 25). Današnja djeca imaju drugačije afinitete i zastarjeli pristup uvođenja u čitateljski svijet samo će potencirati njihovu ravnodušnost prema knjizi kao tradicionalnome mediju (Gabelica, Radmanić, Skrbini i Varjačić, 2014). „Možda zvuči pretjerano, ali ako želimo da čitanje bude zanimljivo djeci, oni ga moraju doživljavati kao nešto uzbudljivo i izazovno, na isti način na koji percipiraju izazov nove računalne igrice“ (Lazzarich, 2017, str. 135).

4. IZVANNASTAVNO ČITANJE LEKTIRA

Razvoj tehnologije, omogućuje praktično neograničenu ponudu zabave i raznih mogućnosti ugodnijeg provođenja slobodnog vremena od čitanja književnosti. Nema sumnje da za većinu ljudi književnost nema ono značenje koje je imala u vrijeme kad je bila jedini mogući izvor zabave (Grosman, 2010). Kada pojedinac završi svoje formalno obrazovanje i kada više nije obavezan čitati, u različitim okolnostima susreće se s neobaveznim čitanjem. Katkad će na čitanje biti potaknut unutarnjom motivacijom, katkad će ga izvanjski poticaji uputiti na neka nova, posebna čitanja. Visinko (2014) smatra kako se na takva posebna čitanja učenici mogu uputiti već tijekom formalnoga obrazovanja, ali je veća vjerojatnost da će ona zaživjeti poslije, u okrilju bogatijega jezičnog, obrazovnog, kulturnog i životnog iskustva. U posljednje se vrijeme nastoji knjige i ostalu građu za čitanje unijeti izravno među ljude na sajmovima, trgovima, ulicama, u kavanama, trgovinama, na bolničkim odjelima, u domovima koji se skrbe o djeci, kao i u onima za starije i nemoćne osobe (Visinko, 2014). S druge strane, knjižare nude sve više knjiga za djecu, od prvih slikovnica s tvrdim listovima za sasvim malu djecu do knjiga koja su namijenjena mladim čitateljima i odraslima. Grosman (2010) navodi kako sve više stručnjaka zagovara stajalište da je bolje da mladi čitaju bilo što, od stripova do trivijalnih tekstova, samo da čitaju.

Na temelju zanimanja učenika za određenu vrstu književno-umjetničkoga djela, pisca ili tematiku, zajedno je potrebno predložiti lektirne naslove za izvannastavno čitanje. Za izvannastavno čitanje lektire, učenike motiviramo različitim osmišljenim metodičkim postupcima (Vranjković, 2011). Lučić-Mumlek (2002) navodi kako praktična iskustva pokazuju da interpretativno čitanje odjeljka nekog književno-umjetničkog djela iz čitanke ili iz dječjeg časopisa poticajno djeluje na samostalno čitanje. Takvo interpretativno čitanje potiče znatiželju kod učenika da sazna što se dogodilo, dovodi ga u fantazijski odnos prema sadržaju i likovima. Prema Lučić-Mumlek (2002) izvannastavno čitanje zahtijeva dodatne aktivnosti kao što su razmišljanje i bilježenje za što učenike treba postupno pripremati. Već od prvog razreda učenike poučavamo uspješnom čitanju i upoznajemo ih s načinom aktivnog čitanja kao što je „sudjelovanje“ u dijalogu likova i u događajima književnoga teksta. Sljedeće svojstvo aktivnog čitanja odnosi se na primjerena govorna ili pisana

zapažanja o književnom tekstu koja se ostvaruju usmjeravanjem učenika na vođenje kraćih bilježaka kao pomoćnog sredstva čitanja. Vođenje bilježaka ostvaruje se u kontinuitetu od prvoga do četvrtoga razreda poštujući doživljajno-spoznajne mogućnosti učenika.

4.1. Pojam lektire

„Sama riječ lektira upućuje na nešto što je u svezi sa školom, iako značenje ovog leksema nadilazi okvire nastave i „školstva“. Naziv nas vodi k latinskom izvoru u riječi „leggere“ (čitanje) po kojoj u lektiru ulaze svi tekstovi koje ljudi čitaju, bili oni zabavnog ili ozbiljnog karaktera“ (Lazarich, 2017, str. 132). Anić (1994) definira lektiru kao ono što se čita, čitano gradivo, štivo, djela ili ulomci koje učenici čitaju po nastavnom planu.

Školska lektira tradicionalno je sastavnica predmeta Hrvatski jezik. „Iako je u imeniku izdvojena, lektira zapravo nije dodatna sastavnica, nego pripada području književnosti“ (Jerkin, 2012, str. 114).

Gabelica i Težak (2017) navode kako se u nekom trenutku lektira počela poistovjećivati s obveznim čitanjem u školi. Ipak, pojam lektira mnogo je složeniji. Obuhvaća čitanje raznovrsnoga štiva u različitim kontekstima. U školi se za školsku lektiru koriste tekstovi propisani Nastavnim planom i programom ili Nacionalnim kurikulumom. U nižim razredima osnovne škole učenici razvijaju zanimanje za samostalno čitanje lektirnih naslova. U prva dva razreda učenici imaju obvezu čitanja pet književnih djela od kojih su dva obvezna, a ostale naslove biraju u dogovoru s učiteljem. U trećem i četvrtom razredu potrebno je pročitati sedam naslova, od kojih su prva dva zadana, a ostali naslovi su izborni (Lazarich, 2017). Prema novom kurikulumu za nastavni predmet Hrvatski jezik učenici prvog i drugog razreda godišnje moraju pročitati deset književnih tekstova, od toga dva obvezna i ostalih osam prema izboru učitelja dok je učenicima trećeg i četvrtog razreda propisano osam cjelovitih književnih tekstova, uz dva obvezna. Rosandić (2005) navodi da se u nekim od prijašnjih programa normirao broj lektirnih sati, u prosjeku na dva puta mjesečno, svakih petnaest dana.

Pojam školska lektira najčešće se povezuje s nečim što je propisano i obvezno pri čemu se zaboravlja da bi školska lektira trebala biti koncept koji nadilazi čitanje samo zadanih književnih djela. „Lektira bi trebala biti sredstvo poticanja čitanja, štoviše, poticanja čitanja iz užitka“ (Gabelica i Težak, 2017, str. 12).

Svrha je nastave lektire u razrednoj nastavi da učenici zavole čitanje i druženje s knjigom (Lučić-Mumlek, 2002, str. 54). Blažević (2007) navodi da je cilj lektire prije svega učenike naučiti čitati, uvesti ih u svijet književnih djela, razvijati kod učenika sposobnost estetskog doživljaja i osposobiti ih za logičko životno razmišljanje. Učitelji imaju potrebu da pomoću različitih metodičkih postupaka i kreativnosti ostvare te ciljeve. Gabelica i Težak (2017) postavljaju pitanje kako uživati u čitanju knjiga kada je lektira samo još jedna školska obveza. Kad se spomene lektira, i učiteljima i učenicima je jasno da je riječ o nečemu „što se mora ocijeniti“. „Brojna istraživanja u Hrvatskoj pokazuju da naši učenici lektiru smatraju dosadnom i napornom „najčešće zbog nepodudarnosti tematike djela i njihovih interesa i potreba te prisile u vezi s čitanjem“ (Gabelica i Težak, 2017, str. 13).

Nastavni sati lektire trebali bi biti mjesto susreta čitatelja - učenika i učitelja - te prostor razmjene mišljenja, produbljivanja razumijevanja, artikulacije doživljaja, stvaranja i izražavanja potaknutoga knjigom. Stoga se nameće zaključak da lektira nije samo popis knjiga, jer popis je fluidna i promjenjiva varijabla. Lektira nije samo čitanje, jer čitati možemo i zanimljivije članke u novinama i objave na društvenim mrežama. Naprotiv, lektira je neraskidivi spoj i čitanje knjiga, i razgovora o knjizi, i nadahnuća za vlastito izražavanje i stvaranje u različitim medijima. Tek kada se pod nazivom lektira obuhvate svi ovi pojmovi, ona će postati ono za što je namijenjena - portal djeteta u svijet književnosti i užitka samostalnoga čitanja, saveznik u stvaranju neraskidivoga prijateljstva između djeteta i knjige (Gabelica i Težak, 2017, str. 14).

4.2. Struktura nastavnog sata lektire

Sat lektire možemo organizirati u različitim metodičkim sustavima, a izbor metodičkog sustava ovisit će ponajprije o književnom djelu (Gabelica i Težak, 2017). Velički i Turza-Bogdan (2105/2016) smatraju kako je nemoguće zamisliti da će sve lirske pjesme ili sve priče/pjesme/bajke biti obrađene isključivo po jednoj metodičkoj artikulacijskoj shemi, karakterističnoj samo za jedan sustav. Mnogi stručnjaci navode kako je problemski sustav u nastavi književnosti i lektire vrlo koristan, no potrebno ga je dobro osmisliti s obzirom na stupanj kognitivnog razvoja djeteta, njegovo istraživačko iskustvo, emocionalno stanje i motiviranost (Gabelica i Težak, 2017). Za

kreativni pristup lektiri od posebne je važnosti otvoreni metodički sustav. Velički i Turza-Bogdan (2015/2016) naglašavaju da je riječ o vrlo zanimljivom sustavu velikog potencijala koji je danas još uvijek nedovoljno istražen. U kreativnom pristupu lektiri, autorice predlažu da se lektirni sat organizira u sljedećem okviru: zajednički rad i druženje u motivacijskom dijelu sata, učenički samostalni rad i istraživanje te povratak u zajedničko druženje u završnom dijelu sata. Autorice smatraju kako se ponekad uvodne etape (motivacija i čitanje/pripovijedanje) mogu ostvariti i na satu književnosti koji će prethoditi lektirnome satu.

Motivacija doprinosi izgrađivanju pozitivnog emocionalnog stava prema literarnom tekstu, čitanju uopće i u nastavnom i izvannastavnom radu (Vranjković, 2011). Prema Velički i Turza-Bogdan (2015/2016) motivacijski dio pretpostavlja vrijeme u kojem se učenike priprema na recepciju djela. Motivacijski dio sata lektire posvećuje se razvoju dječje znatiželje, obično su to aktivnosti kojima se najavljuje tema ili motivi iz djela. Ako se lektirno djelo čita zajedno na satu, motivacijski dio sata sastojat će se od aktivnosti kojima će se učenike pripremiti na recepciju djela, npr. vođena mašta, igra opuštanja i slično. Ako je riječ o opsežnijem djelu koje su učenici samostalno pročitali, tada se motivacijski dio sata može sastojati od aktivnosti kojima se postupno ostvaruju literarni problemi kojima ćemo se na satu baviti. Velički i Turza-Bogdan (2015/2016) smatraju da bi se na lektirnom satu jedan dio vremena trebao posvetiti zajedničkom čitanju ili pripovijedanju. Time čin čitanja i pričanja priča dobiva na važnosti. Autorice predlažu da se u radu s mlađim učenicima ovaj dio sata posveti čitanju cjelovite priče. Smatraju da će tek na taj način učenici kod samostalnog čitanja moći postići bolje razumijevanje pročitanog. Kod obrade dužih lektirnih dijela, čita se odabrani ulomak ili pripovijeda motivacijski tekst koji će najaviti teme učeničkih istraživanja. Velički i Turza Bogdan (2015/2016) predlažu da se neka djela interpretativno čitaju, neka uz uporabu rekvizita, a neka je djela poželjno pripovijedati. Važno je da se svakom djelu pristupi na onaj način za koji smatramo da će najbolje motivirati učenike i potrebno je mijenjati strategije čitanja i pripovijedanja kako bi svaki lektirni sat bio drugačiji i zanimljiviji. Kod interpretacije djela, umjesto tradicionalne analize djela, autorice predlažu da se ovaj dio sata organizira u obliku istraživanja „po postajama“, to jest centrima aktivnosti. U učionici se organiziraju stolovi tako da tvore manje centre za rad u skupini, rad u paru ili individualni rad te na stol postavljamo papir s jasno vidljivim nazivom centra. U centrima se postavljaju

različiti zadaci, od literarnih problema koje učenici trebaju riješiti, korelacijskih analiza u kojima učenici trebaju nešto usporediti, do istraživačko-iskustvenih u kojima učenici trebaju nešto preoblikovati, istražiti, itd. (Gabelica i Težak, 2017).

Prema Gabelica i Težak (2017) mogući centri na lektirnom satu mogu biti:

1. Centri za rad na književnom djelu

- centar za istraživanje priče (prepričavanje djela, redoslijed radnje i slično)
- centar za istraživanje likova (glavni i sporedni likovi, karakterizacija likova, odnosi među likovima i slično)
- centar za istraživanje unutarnje strukture djela/žanra (osobitosti žanra, položaj likova i njihova funkcija u djelu i slično)
- centar za istraživanje jezika djela (jezične igre, jezik/govor u karakterizaciji likova i sl.)
- dramski centar (dramske igre, igre uloga i sl.)

2. Centri za razvoj praktične pismenosti

- stolno-manipulativni centar (različite slagalice, umetaljke, društvene igre)
- manipulativno-istraživački centar (prostor istraživanja prirodnih i umjetnih materijala, razvijanje različitih osjeta i sl.)
- centar građenja (ručni rad i sl.)

3. Centri za integraciju i korelaciju

- likovni centar (integracija likovnog i literarnog problema)
- glazbeni centar (istraživanje ritma, dinamike i sl.)
- matematički centar (integracija matematičkog i literarnog problema)
- centar za istraživanje pokreta (pokretne igre, kretanje prostorom i sl.)
- centar za istraživanje srodnih tekstova ili neknjiževnih tekstova (npr. enciklopedijskih članaka).

Preporučuje se da na jednom lektirnom satu iskoristimo aktivnosti iz sva tri navedena područja. U suprotnom, može se dogoditi da se na satu lektire bavimo samo jednim aspektom istraživanja (Gabelica i Težak, 2017).

„Lektirni sat/sat lektire utemeljuje se na izvannastavnom (izvanrazrednom) čitanju pa se još naziva sat izvanrazrednog čitanja“ (Rosandić, 2005, str. 115). Ovisno o namjeni Rosandić (2005) navodi sljedeće vrste lektirnog sata:

- Uvodni/motivacijski sat u kojem se kod učenika želi potaknuti zanimanje za čitanje lektirnog djela te pripremiti učenika za recepciju, čitanje i vođenje bilježaka. Motivacijski sat sastoji se od uspostavljanja emocionalnog ozračja sukladno djelu, čitanja motivirajućeg ulomka iz djela, likovne motivacije za čitanje te čitanja autorskih i čitateljevih komentara o djelu.

- Sat preporučivanja lektirnih djela temelji se na načelima timske nastave, a organizira se na početku školske godine u školskoj ili mjesnoj knjižnici. U organizaciji i izvedbi ove vrste lektirnog sata uz učitelje i učenike sudjeluju i knjižničari/knjižničarke, roditelji, pisci, priređivači/priređivačice školske lektire. Ovakva vrsta sata započinje pozdravnom riječju knjižničara i najavom teme, potom slijedi predstavljanje sudionika, razgovor u kojem sudionici predstavljaju knjige te na kraju zaključci i prijedlozi.

- Lektirni sat raspravljanja, produblivanja, problemski sat temelji se na rezultatima izvannastavnog samostalnog čitanja. Na ovaj sat učenici dolaze s pripremljenim pitanjima, komentarima i stavovima. Organizacija sata sastoji se od provjeravanja recepcije te utvrđivanja polazišta za raspravu, izdvajanja problema za raspravu i načina vođenja rasprave, raspravljanja, usustavljanja i vrednovanja mišljenja te na kraju pisanja komentara u dnevnik čitanja.

- Sat susreta s piscem može biti organiziran u neposrednom ili posrednom kontaktu. Ukoliko se sat ostvaruje neposrednim kontaktom, etape sata su najava gostovanja pisca, piščevo predstavljanje, odabir organizacijskog oblika za razgovor s piscem, razgovor, zaključak te zahvala piscu za susret. Ukoliko je riječ o posrednom kontaktu s piscem, sat započinje najavom medija, zatim slijede motivacija za praćenje medija,

spontano i usmjereno praćenje medija, nakon toga usmeni ili pismeni recepcijski iskazi te na samom kraju usustavljivanje zapažanja i mišljenja.

Jedna od mogućih, ali usto ne i jedina i obvezna struktura sata lektire proizašla iz analitičko-interpretativnog sustava, prema Lučić-Mumlek (2002) sastoji se od sljedećih etapa:

1. doživljajno-spoznajna motivacija
2. najava i interpretativno čitanje
3. emotivno-intelektualna stanka
4. objavljivanje doživljaja
5. interpretacija književno-umjetničkog teksta
6. uopćavanje i izvođenje zaključaka
7. stvaralački oblici izražavanja.

O motivacijskom dijelu sata bilo je ranije riječi, cilj motivacijskog dijela sata je stvaranjem osjećaja uživanja u djelo pripremiti učenike na recepciju djela.

Najava i interpretativno čitanje etapa je u kojoj se izražajnim čitanjem književno-umjetnička riječ prenosi do slušatelja u zvučnom obliku. Za interpretativno čitanje rabi se i sintagma izražajno čitanje i estetsko čitanje. Većinom se interpretativno čitanje javlja nakon najave, no to ne znači da se ne može pojaviti i prije, u prvom dijelu metodičkog modela, kao motivacija. Interpretativno čitanje u pravilu ostvaruje učitelj, a ukoliko je moguće, još je bolje upotrijebiti CD sa snimljenim interpretativnim čitanjem ili govorenjem glumca (Lučić-Mumlek, 2002).

Emotivno-intelektualna stanka slijedi nakon interpretativnog čitanja i to je ujedno najkraća vremenska jedinica u strukturi nastavnog sata. Riječ je o kraćem sređivanju i sažimanju dojmova. Učenici izrazom lica, očima i uzdahom pokazuju dojmove izazvane slušanjem. Učitelj reakcije učenika uglavnom može predvidjeti. Ukoliko reakcije učenika izostanu ili su neočekivane, učitelju je to pokazatelj da su neki metodički postupci bili pogrešni (Lučić-Mumlek, 2002).

Objavljivanje doživljaja vrlo je važna etapa metodičkog modela u kojoj učenicima pružamo mogućnost da izraze osobne dojmove, doživljaje i razmišljanja. U ovoj etapi sata rabimo dijalošku metodu. Pitanja usmjeravamo na otkrivanje doživljaja učenika koji usmenim odgovorima iznose osobne doživljaje i zapažanja. „Svrha je svih metodičkih postupaka u nastavnom dijelu objavljivanja doživljaja razvijanje književne

osjetljivosti i kulture izražavanja te razvijanje zanimanja za čitanje književno-umjetničkoga djela“ (Lučić-Mumlek, 2002, str. 74).

U dijelu nastavnog sata interpretacije književno-umjetničkog teksta provodimo raščlanjivanje te pokušavamo otkriti svijet književno-umjetničkoga djela, njegove zakonitosti i poruke. Interpretacijom nastojimo učenika uvesti u dublje slojeve teksta, skupiti i sjediniti doživljaje i razmišljanja o nekim pojavama u tekstu. Postoje različita polazišta i redosljedi elemenata u metodici književnosti i lektire na kojima se temelji interpretacija. Ukoliko je polazište književno djelo, raščlamba može započeti upoznavanjem strukture kompozicije i likova, određivanjem teme, ideja, mjesta ili vremena radnje. Kod kompozicijske raščlambe, učenici moraju biti upoznati s književnim djelom u cijelosti, a zatim slijedi njegova raščlamba prema likovima, razvijanju radnje, prema događajima i uključivanju likova u događaje te prema vremenskom slijedu događaja. Brojne su mogućnosti određivanja kompozicije: određivanje kompozicije pomoću slike, dopunjavanjem izostavljenih događaja, s nepravilno raspoređenim događajima, s polazištem događaja koji označava vrhunac, s polazištem zapleta radnje, izdvajanje najzanimljivijega događaja na temelju plana kompozicije te prostor i vrijeme kao polazište kompozicijske raščlambe (Lučić-Mumlek, 2002).

Kod uopćavanja i izvođenja zaključaka sudjeluju svi učenici. Potičemo ih i usmjeravamo na uopćavanje i zaključivanje na temelju dosadašnjih aktivnosti. Taj je dio nastavnog procesa vrlo važan jer do izražaja dolazi učenikov rječnik obogaćen novim literarnim iskustvom, emotivan odnos prema književno-umjetničkom djelu i drugo (Lučić-Mumlek, 2002).

Stvaralačko izražavanje jedna je od značajnijih potreba učenika te zauzima istaknuto mjesto u nastavi lektire. Svojim stvaralačkim radom učenici pokazuju kako je uspostavljena komunikacija s književno-umjetničkim tekstom, kakva je emotivna i doživljajna reakcija te koliko je umjetnički tekst utjecao na aktivno obogaćivanje njihova rječnika. Učenicima se mogu zadati neki od sljedećih zadataka: promijeni kraj priče, pričaj kao da si glavni lik u priči, izostavi što ti se ne sviđa, predloži piscu temu o kojoj bi mogao pisati novu priču, preoblikuj priču u igrokaz (Lučić-Mumlek, 2002).

Tradicionalna nastava ne priprema učenika za život, težište aktivnosti je na učitelju, a učenik je tu samo da pamti podatke i dobivene gotove činjenice ne ulažući pri tome nikakve veće misaone napore, što znatno umanjuje i njegov kreativan rad (Stevanović,

2000). „U načelu se svi slažemo da je kreativnost dobra i poželjna, ali čini se da se u mišljenju razilazimo onoga trenutka kada je pokušamo opisati ili istražiti“ (Gabelica i Težak, 2017, str. 130). Pojam kreativnosti danas se vrlo često rabi, posebno kad je riječ o pokušajima oblikovanja suvremene nastave. Ideja o kreativnosti u nastavi, pa tako i u nastavi lektire, nije novost. S obzirom na opsežnost nastavnog predmeta Hrvatski jezik i opsežnost lektirnih djela koje učitelji i učenici trebaju obraditi, dolazimo u situaciju da se jednom isprobana metoda primjenjuje na svakom satu. Time se smanjuje kreativnost učenika (Gabelica i Težak, 2017). Primjena novih metoda pridonosi boljoj kvaliteti nastave u kojoj učenici aktivnije sudjeluju, imaju veći interes za nastavni predmet, razvijaju bolju komunikaciju i stvaraju radnu atmosferu (Markovac, 2005). U kreativnom pristupu lektiri, cilj je stvoriti poticajno okruženje inspirirano književnim djelom i postavljenim aktivnostima i problemima (Gabelica i Težak, 2017).

Gabelica i Težak (2017) navode neke ideje koje se mogu koristiti u osmišljavanju zanimljivog i kreativnog lektirnog sata:

1. Pripovijedanje obogaćeno zvukovima - Pripovijedanje priča može se obogatiti šumovima, zvukovima ili glazbom. Katkad će pripovijedanje biti efektnije ako ga izvodimo s laganom glazbenom podlogom, a katkad ako pojedine dijelove priče pojačamo zvučnim efektima. U tome nam mogu pomoći raznoliki predmeti ili jednostavni instrumenti, a također i učenici. U nekom trenutku može se potaknuti učenike da sudjeluju u stvaranju zvukova, npr. kiše koja pada.

2. Priča iz vrećice - Za priču iz vrećice potrebno je pronaći predmete ili motive koje bismo mogli prikazati nekim rekvizitom. Pronalazimo te predmete i stavljamo ih u vrećicu (npr. ključić, list). Tijekom pripovijedanja, kako se spominje neki motiv ili predmet kojim se lik koristio, vadimo ga iz vrećice i stavljamo ispred sebe. Na kraju učenici imaju ispred sebe niz predmeta poredanih kako su se pojavljivali u priči te će pomoću njih biti u mogućnosti prepričati priču.

3. Kazalište sjena - Kazalište sjena lako je izraditi. Lutkice i scene izradimo od debljeg crnog papira te ih zalijepimo na štapiće. Kartonsku kutiju izrežemo na sredini i na taj dio zalijepimo bijeli papir za pečenje. Izvor svjetla stavi se tako da svjetlost pada na bijeli okvir kazališne scene, a ispred njega stavljaju se lutkice čija će sjena padati na

papir. Kako se pojedini lik ili scena spominje u priči, tako lutkice stavljamo ispred svjetla.

4. Pripovjedna rukavica - Pripovjedna rukavica pomaže u postavljanju pitanja i oblikovanju odgovora koji će učenicima omogućiti da u svojem prepričavanju upotrijebe sve važne elemente priče. Potrebno je na prste rukavice nacrtati dogovorene simbole za pojedinu priču ili općenito za element priče. Na primjer: palac - likovi, kažiprst - mjesto i vrijeme radnje, srednjak - problem u priči, prstenjak - događaji, mali prst - rješenje problema. Zadatak učenika je prepričati priču na način da za svaki element priče kaže nekoliko rečenica.

5. Detektivni priče - Kako bi rad na tekstu bio zanimljiviji, učenicima možemo reći da su detektivni priče. Njihov je zadatak riješiti neki problem tako da dokaze pronađu u samome tekstu. Zadaci se osmisle s obzirom na tekst i ispisuju na kartice sa znakom „Strogo povjerljivo!“.

6. Osobna iskaznica - Učenici odabiru jednog lika iz priče te izrađuju njegovu osobnu iskaznicu na kojoj se nalaze sve važnije informacije o liku. U lijevom gornjem kutu je prostor u koji mogu nacrtati lik, a pokraj toga se nalazi prostor za pisanje imena i prezimena lika. Ovisno o književnom djelu i dobi učenika, možemo zatražiti da navedu različite informacije o liku, npr. što voli, što ne voli, po čemu je poseban. Ukoliko su neke informacije učenicima nepoznate, mogu ih osmisliti na temelju onog što im je poznato o liku.

7. Intervju s likovima - Jedan učenik preuzima ulogu lika i odgovara na postavljena pitanja iz pozicije tog lika, a drugi učenik preuzima ulogu novinara koji postavlja pitanja. Pitanja se mogu ticati događaja u priči, ispitivanja motivacije lika za određene postupke i slično. Važno je postaviti pitanja koja će učenike potaknuti na povezivanje činjenica i zaključivanje.

8. Igre uloga - Stavljanjem učenika u ulogu određenog lika možemo doznati dubinu razumijevanja djela. Igra uloga pretpostavlja da učenik preuzme ulogu određenog lika i s tog stajališta odgovara na postavljena pitanja. Može se dogoditi da učenici na pitanja

počinju odgovarati iz vlastitog iskustva, a kod ove aktivnosti je nužno da govor, stavove i mišljenja oblikuju u skladu s likom.

9. Igra odvjetnika - Od učenika možemo zatražiti da prouče negativne osobine likova ili da opišu neke postupke koji nisu bili dobri. Zatim od učenika zatražimo da argumentima obrane lik. Ova igra može se zaigrati i na način da se razred organizira u dvije skupine, za i protiv neke tvrdnje. Cilj svake skupine je prikupiti što veći broj dokaza kojima potkrepljuju određenu tvrdnju.

10. Likovi pišu pisma - Kako bi se provjerilo učenikovo razumijevanje likova iz priče, može im se zadati da napišu pismo koje jedan lik šalje drugome. Prilikom pisanja pisma, učenik se treba staviti u ulogu lika te iz njegove perspektive opisati neku situaciju, misli, stavove i slično. Također, učenicima se mogu dati pisma ili poruke koje su likovi napisali ili koja su im upućena, a koje treba jezično ispraviti.

11. Igra tišine - Služi za vježbanje slušanja i obavljanja radnji prema uputama. Na papiriće se napišu određene upute koje počinju riječima: „Kada čuješ/vidiš da je netko izrekao/napravio ... tada ...“ To znači da učenici trebaju pažljivo slušati i promatrati jedni druge kako bi znali kad je njihov red. Zadaci mogu biti raznoliki, a poželjno je uključiti zadatke koji zahtijevaju da se učenici kreću, izgovaraju nešto i slično.

12. Što bi bilo kad bi bilo? - Učenicima se daje uputa neka uzmu gumicu za brisanje i izbrišu kraj u priči te napišu svoj završetak. Umjesto pisanja završetka, učenicima se može zadati neka osmisle kako bi tekla radnja da je jedan element priče drugačiji.

4.3. Promjene popisa obavezne lektire kroz povijest

Popis lektirnih djela, trebao bi biti mnogo fleksibilniji. U Hrvatskoj se svake godine objavljuje velik broj novih djela, kao i prijevoda stranih djela, koja bi se zasigurno svidjela učenicima. Ukoliko bi lektirni popis bio fleksibilniji, učitelji bi sami mogli odabrati neka lektirna djela. Jasno je da djela koja će se ponuditi učenicima moraju biti odabrana prema nekim kriterijima. Lektirni popis treba biti sačinjen od književno-umjetničkih djela iz nacionalne književnosti i književnosti drugih naroda. Uz taj kriterij, pri odabiru lektirnih djela u obzir se uzimaju tematska i žanrovska raznolikost kao i primjerenost djela doživljajno-spoznajnim mogućnostima učenika (Gabelica i Težak, 2017).

Nastavnim se planom određuje što se uči (predmeti) i vrijeme potrebno za realizaciju svakog predmeta (Peko i Pintarić, 1999). Nastavnim programima iz književnosti određuje se popis književnih djela za samostalno čitanje kod kuće. Taj se popis obično naziva domaćom lekturom, školskom lekturom ili samo lekturom (Rosandić, 1986). Leniček (2002) iznosi kratak pregled istraživanih Nastavnih programa u razdoblju od 1940. do 1999. godine. U daljnjem tekstu bit će navedeni Nastavni programi u kojima su uvedene promjene u nastavi lektire:

- Nastavnim planom i programom iz 1941. godine naglasak se stavlja na učenikovo samostalno čitanje kao osnovna zadaća nastave lektire te učiteljevo čitanje učenicima s ciljem razvijanja interesa za čitanje. Učitelju se daje mogućnost izbora književnih djela.

- Nastavnim planom i programom iz 1944. godine uvodi se naziv „lektira“. Ne navode se naslovi i autori kako smo navikli u današnje vrijeme, nego se preporučuje sljedeće:

- za prvi razred: zidna čitanka, početnica – bukvar, omladinska izdanja, zidne novine, pisma...

- za drugi razred: basne, pisma, pjesme

- za treći razred: ništa se ne navodi

- za četvrti razred: književna djela razumljiva za djecu toga razreda (Gabelica i Težak, 2017, str. 16)

- Nastavni plan i program iz 1946. godine propisuje upoznavanje knjige za učenike trećih razreda i to s naslovom knjige, stranama i sadržajem. U svim razredima lektira se očituje kroz čitanje ulomaka iz čitanke te ponešto iz dječje književnosti.

- U Nastavnom planu i programu iz 1948. godine prvi se put od 1940. godine ističe izvanškolsko samostalno čitanje s ciljem razvijanja ljubavi prema knjigama. U navedenom Nastavnom planu i programu dan je izbor djela za lektiru, odnosno izvanškolsko čitanje. Ovaj je program označio napredak u odnosu na prethodne jer se lektira očituje kao sastavnica programske cjeline čitanje.

- Nastavnim planom i programom iz 1960. godine po prvi je put donesen popis lektire za prva četiri razreda osnovne škole. Iz danog popisa učitelj bira književna djela za pojedini razred. Popis je zadan za sve razrede zajedno, a ne za svaki razred pojedinačno.

- Nastavnim planom i programom iz 1972. godine lektira se određuje kao sastavnica nastave književnosti prema dva naslova, za prvi razred „Uvođenje u samostalno čitanje domaće lektire“, a za preostala tri razreda „Upućivanje u samostalno čitanje domaće lektire“. U ovom Nastavnom planu i programu dan je popis lektire pojedinačno za svaki razred. U popis lektirnih djela nastavnik može uključiti i druga djela, ali je zadana obvezna domaća lektira i to, osam do deset obveznih djela za 3. i 4. razred, a za 1. i 2. nekoliko djela manje. Također, uvodi se vođenje dnevnika lektire za četvrti razred.

- Nastavnim planom i programom iz 1991. godine po prvi puta u šezdeset godina lektiri se daje značenje odgojno-obrazovnog procesa naslovom „Nastava lektire“ kao poseban dio programske cjeline. Učenici prvog i drugog razreda imaju obavezu pročitati tri do šest djela, a učenici trećeg i četvrtog razreda četiri do osam djela. Uz obavezan izbor lektirnih djela, učenik može po vlastitom izboru odabrati još dva dodatna djela izvan popisa ponuđena od strane učitelja, a ovisno o svojim interesima. Program također iznosi kriterije za izbor djela te uvodi naziv „dnevnik čitanja“.

- Nastavni plan i program iz 1993./1994. godine donio je velike promjene u popisu lektire za pojedini razred, a uz to je propisao veći broj obveznih djela (Leniček, 2002).

Sljedeći Nastavni planovi i programi ne donose nikakve značajnije promjene.

Kako bi se pomoglo učitelju u izboru tekstova te izbjegla moguća improvizacija, Nastavni plan i program za osnovne škole predlaže okvirni popis književno-umjetničkih naslova za nastavu lektire od prvog do četvrtog razreda osnovne škole. Popis obuhvaća domaća i svjetska književna ostvarenja za djecu (Lučić-Mumlek, 2002). Trenutačno važećim Nastavnim planom i programom koji propisuje Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa (2006) predlaže se sljedeći popis:

Popis lektire za prvi razred:

1. Jacob i Wilhelm Grimm: *Bajke (izbor)*
2. Zvonimir Balog: *Male priče o velikim slovima*
3. Grigor Vitez: *A zašto ne bi*
4. Ljudevit Bauer: *Tri medvjeda i gitara*
5. Sunčana Škrinjarić: *Kako sanjaju stvari ili Plesna haljina žutog maslačka*
6. Jens Sigsgaard: *Pale sam na svijetu*
7. Ewa Janikowszky: *Baš se veselim ili Znaš li i ti ili Da sam odrastao ili Kako da odgovorim*
8. Željka Horvat-Vukelja: *Hrabrica ili Zdenko Slovojed ili Slikopriče ili Leteći glasovir ili Petra uči plivati*
9. Sonja Zubović: *Kako se gleda abeceda*
10. Ivanka Borovac: *Životinjska abeceda*
11. Stanislav Femenić: *Idi pa vidi*
12. Svjetlan Junaković: *Dome, slatki dome*
13. Jean-Baptiste Baronian: *Figaro, mačak koji je hrkao*
14. Ana Đokić-Pongračić: *Nemaš pojma, Grizlijane*

Popis lektire za drugi razred:

1. Hans Christian Andersen: *Bajke (izbor)*
2. Ratko Zvrko: *Grga Čvarak*
3. Karel Čapek: *Poštarska bajka*
4. Carlo Collodi: *Pinokio*
5. Alan Aleksander Milne: *Medo Winnie zvani Pooh*
6. Dubravko Horvatić: *Stanari u slonu*
7. Nevenka Videk: *Pismo iz Zelengrada*
8. Nada Iveljić: *Nebeske barke ili Pronađeno blago ili Božićna bajka*

9. Želimir Hercigonja: *Poštar zeko Brzonogi ili Prašnjavko ili Kjel crna labud ptica ili Vodenjak i stara kruška*
10. Andrea Peterlik-Huseinović: *Plavo nebo ili Ciconia ciconia*
11. Desa Muck: *Anica i sportski dan ili Anica i čarobnica Lili*
12. Ela Peroci: *Djeco, laku noć* (izbor)
13. Ivica Bednjanec: *Male ljubavi*
14. Mila Željeznjak: *Sretne priče*
15. Božidar Prosenjak: *Miš*
16. Hrvoje Kovačević: *General Kiro miš*
17. Larisa Mravunac: *Dječak u zvjezdanim čizmama*
18. Charles Perrault: *Bajke* (izbor: *Vile, Kraljević Čuperak, Mačak u čizmama Pepeljuga, ili Ljepotica i zvižer Mme Leprimce de Beaumont koja se redovito tiska pod Perraultovim imenom*)
19. Nada Zidar-Bogadi: *Sretni cvrčak*

Popis lektire za treći razred:

1. Mato Lovrak: *Vlak u snijegu*
2. Ivana Brlić-Mažuranić: *Čudnovate zgode šegrta Hlapića*
3. Luko Paljetak: *Miševi i mačke naglavačke*
4. Vladimir Nazor: *Bijeli jelen*
5. Dubravko Horvatić: *Grički top*
6. Sanja Polak: *Dnevnik Pauline P. ili Drugi dnevnik Pauline P.*
7. Sanja Pilić: *Nemam vremena ili E baš mi nije žao ili Hoću i ja*
8. Stanislav Femenić: *Ludi kamen*
9. Hugh Lofting: *Pripovijest o doktoru Dolittleu*
10. Nada Iveljić: *Šestinski kišobran ili Čuvarice novih krovova*
11. Božidar Prosenjak: *Sijač sreće*
12. Gianni Rodari: *Putovanje Plave strijele ili Čipolino*
13. Hrvatske narodne bajke
14. James M. Barrie: *Petar Pan*
15. Slavko Kolar: *Jurnjava na motoru*
16. Frank Lyman Baum: *Čarobnjak iz Oza*
17. Otfried Preussler: *Mali vodenjak ili Mala vještica*
18. Elwyn Brooks White: *Paukova mreža*

19. Dragutin Horakić: *Čađave zgode*
20. *Basne* (izbor)

Popis lektire za četvrti razred:

1. Ivana Brlić-Mažuranić: *Regoč i Šuma Striborova*
2. Mato Lovrak: *Družba Pere Kvržice*
3. Anto Gardaš: *Duh u močvari ili Ljubičasti planet ili Izum profesora Leopolda ili Bakreni Petar ili Tajna zelene pećine ili Igračke gospođe Nadine*
4. Erich Kästner: *Emil i detektivi ili Tonček i Točkica ili Leteći razred ili Blizanke*
5. Hrvoje Kovačević: *Tajna Ribljeg Oka ili Tajna mačje šape ili Tajna Tužnog psa ili Tajna graditelja straha ili Tajna zlatnog zuba*
6. Slavko Mihalić: *Petrica Kerempuh*
7. Felix Salten: *Bambi*
8. Rudyard Kipling: *Knjiga o džungli*
9. Nikola Pulić: *Ključić oko vrata*
10. Matko Marušić: *Snijeg u Splitu*
11. Johanna Spyri: *Heidi*
12. Jagoda Truhelka: *Zlatni danci*
13. Zlata Kolarić-Kišur: *Moja zlatna dolina*
14. Maja Gluščević: *Bijeg u košari ili Klopka za medvjedića*
15. Nada Mihoković-Kumrić: *Tko vjeruje u rode još*
16. Silvija Šesto: *Bum Tomica ili Bum Tomica 2*
17. Zoran Pongrašić: *Mama je kriva za sve*
18. Hrvoje Hitrec: *Eko Eko*
19. Istvan Bekeffi: *Pas zvan gospodin Bozzi*
20. Sanja Lovrenčić: *Esperel, grad malih čuda*
21. Astrid Lindgren: *Pipi Duga Čarapa ili Ronja razbojnička kći ili Razmo u skitnji*
22. Zvonimir Balog: *Ja magarac ili Pusa od Krampusa ili Nevidljiva Iva ili Zmajevi i vukodlaci*
23. Ludwik Jerzy Kern: *Ferdinand Veličanstveni*
24. Anton van de Velde: *Neobični doživljaji ptića Sovića*
25. Čečuk, Čunčić-Bandov, Horvat-Vukelja, Kolarić-Kišur: *Igrokazi*

Učenici prvog razreda moraju za lektiru pročitati četiri djela izabrana s popisa koji sadrži četrnaest književnika (uz neke književnike je ponuđen izbor više djela), pritom je obvezno pročitati bajke Jacoba i Wilhelma Grimma. Učenicima drugog razreda nudi se popis od osamnaest književnika. S tog popisa trebaju pročitati pet djela pri čemu su obvezne bajke Hansa Christiana Andersena. Učenicima trećeg razreda ponuđen je popis od dvadeset književnika. Treba pročitati sedam djela, a obvezni naslovi su *Vlak u snijegu* Mate Lovraka i *Čudnovate zgode šegrta Hlapića* Ivane Brlić-Mažuranić. Učenicima četvrtog razreda ponuđen je popis od dvadeset i četiri autora. Treba pročitati sedam djela od čega su obvezna: Ivana Brlić-Mažuranić *Regoč* i *Šuma Striborova* te Mato Lovrak *Družba Pere Kvržice* (Gabelica i Težak, 2017, str. 17).

4.4. Nacionalni kurikulum nastavnog predmeta Hrvatski jezik

U veljači 2016. godine donesen je prijedlog Nacionalnog kurikuluma nastavnoga predmeta Hrvatski jezik, a 29. siječnja 2019. godine Ministarstvo znanosti i obrazovanja donijelo je odluku o donošenju ovog kurikuluma. U okviru kurikularne reforme *Škola za život*, početkom školske godine 2019./2020. u prvom i petom razredu osnovne škole počinje se provoditi ovaj kurikulum. Za sljedeću školsku godinu 2020./2021. predviđa se primjenjivanje kurikuluma za učenike drugog, trećeg, šestog i sedmog razreda osnovne škole, dok se za učenike četvrtog i osmog razreda predviđa primjenjivanje kurikuluma od školske godine 2021./2022. (Ministarstvo znanosti i obrazovanja, 2019b).

Nacionalni kurikulum predmeta Hrvatski jezik jedinstven je dokument kojim su povezane sve razine odgojno-obrazovnog procesa u kojima se uči i poučava hrvatski jezik. Svrha je učenja i poučavanja predmeta Hrvatski jezik osposobljavanje učenika za jasno, točno i prikladno sporazumijevanje hrvatskim standardnim jezikom. Predmet Hrvatski jezik čine tri međusobno povezana područja: *Komunikacija i jezik*, *Književnost i stvaralaštvo*, *Kultura i mediji*. Područje Književnost i stvaralaštvo temelji se na čitanju i recepciji književnog teksta koji je proizvod umjetničkog, jezičnog, spoznajnog i osobnog poimanja svijeta i stvarnosti. Književni se tekst čita i uspoređuje s drugim tekstovima radi osobnih i obrazovnih razloga. Čitanje književnih tekstova jedna je od ključnih sastavnica nastave književnosti (Ministarstvo znanosti i obrazovanja, 2019a).

Otvorenost Nacionalnog kurikuluma učiteljima i knjižničarima omogućuje veću razinu slobode u izboru najboljih lektirnih djela za učenike (Gabelica i Težak, 2017).

„Česta opasnost u izboru lektire za učenike leži u učiteljevu evociranju vlastite naklonosti prema književnim djelima iz vremena kad je sam bio dijete“ (Gabelica i Težak, 2017, str. 55). Današnja djeca znatno brže napreduju i žive u drugačijem okružju nego što je živjela generacija njihovih roditelja i učitelja, što utječe na formiranje drugačijih literarnih interesa. Na učitelju je da djeci pruži pomoć u otkrivanju djela i tako zadovolji njihova očekivanja.

Obavezni književni tekstovi za cjelovito čitanje prema Nacionalnom kurikulumu su:

Prvi i drugi razred osnovne škole

1. Jacob i Wilhelm Grimm: *Crvenkapica, Snjeguljica, Trnoružica*
2. Hans Christian Andersen: *Carevo novo ruho, Ružno pače, Tratinčica*

Treći, četvrti i peti razred osnovne škole

1. Ivana Brlić-Mažuranić: *Čudnovate zgode šegrta Hlapića*
2. Mato Lovrak: *Vlak u snijegu*
3. Mato Lovrak: *Družba Pere Kvržice*
4. Zvonimir Balog: izbor iz poezije
5. Grigor Vitez: izbor iz poezije
6. Ivan Kušan: *Koko u Parizu*

U prvom i drugom razredu osnovne škole učenik tijekom školske godine čita 10 cjelovitih književnih tekstova od kojih su 2 obvezna. U trećem i četvrtom razredu broj cjelovitih književnih tekstova koje učenik treba pročitati tijekom školske godine smanjuje se na osam, a broj obveznih književnih tekstova ostaje isti. Osim toga, učenik godišnje čita jedno djelo po vlastitom izboru. Broj djela za čitanje po vlastitome izboru učenika nije ograničen. Zadaća učitelja je da potiče učenike na čitanje iz užitka radi stvaranja čitateljskih navika i čitateljske kulture (Ministarstvo znanosti i obrazovanja, 2019b).

5. ČITANJE I LEKTIRA KAO TEME ODABRANIH ŠKOLSKIH ISTRAŽIVANJA

O čitanju i čitalačkoj pismenosti provedena su brojna istraživanja. Kao što je već ranije spomenuto, mnoga istraživanja pokazuju da su razine čitalačke pismenosti bolji prediktor gospodarskog rasta od obrazovnog postignuća. Upravo je čitalačka pismenost, osim što je pretpostavka uspjeha u svim predmetnim područjima, preduvjet svjesnog, kritičkog i aktivnog sudjelovanja u svim segmentima svakodnevnog života. Naime, bez čitanja s razumijevanjem nije moguće razumjeti ni udžbeničke ni druge tekstove čije je korištenje nužno za uspješno svladavanje nastavnoga gradiva. Stoga je razvijanje čitalačke pismenosti jedan od osnovnih zahtjeva koji bi se morao postaviti pred svaki obrazovni sustav koji želi biti uspješan, kao i pred svako društvo koje drži do sebe (Peti-Stantić, 2019).

Međunarodno istraživanje razvoja čitalačke pismenosti PIRLS istraživanje je koje se provodi u petogodišnjim ciklusima s učenicima četvrtog razreda osnovne škole, a cilj mu je praćenje međunarodnih trendova u čitalačkoj pismenosti. Istraživanje se temelji na dvije svrhe čitanja. Prva je svrha čitanje s ciljem literarnoga doživljaja, a druga je svrha čitanje radi pretraživanja i pronalaženja informacija. Republika Hrvatska je dosad u istraživanju sudjelovala samo jednom, 2011. godine. U istraživanju je sudjelovalo ukupno 4587 učenika četvrtih razreda. Hrvatski učenici postigli su prosječan uspjeh od 553 boda čime su smješteni na osmo mjesto. Važno je istaknuti da je to 53 boda više od međunarodnog prosjeka. Rezultati istraživanja ukazuju na to kako su hrvatski učenici četvrtih razreda iznadprosječni te kako ostvaruju izuzetno dobre rezultate u čitalačkoj pismenosti. Osim PIRLS istraživanja, postoji i PISA istraživanje. PISA, odnosno Međunarodni program za procjenu znanja i vještina učenika, najveće je svjetsko obrazovno istraživanje koje se provodi od 1997. godine. Cilj istraživanja je prikupljanje međunarodno usporedivih podataka o znanju i vještinama petnaestogodišnjih učenika. Republika Hrvatska u PISA istraživanju sudjeluje posljednjih desetak godina. Prema rezultatima PISA istraživanja iz 2015. godine Republika Hrvatska ostvarila je ispodprosječan rezultat od 487 bodova te se nalazi na 31. mjestu. Kad se usporede rezultati čitalačke pismenosti s rezultatima iz 2009. godine, u Hrvatskoj je vidljiv trend poboljšanja prosječnih rezultata (Peti-Stantić, 2019).

Lazzarich (2017) navodi da su Gabelica i suradnice 2014. godine provele istraživanje o čitateljskim navikama učenika pri čemu su ispitale i njihove učitelje. Istraživanje je provedeno sa svrhom propitivanja novih pristupa školskoj lektiri s ciljem da se poboljša interes učenika za čitanje i lektiru. Istraživanjem je potvrđeno da učenici daleko više vremena provode uz digitalne medije nego čitajući knjige, s time da digitalne medije prvenstveno koriste za zabavu. 55% ispitanika izjasnilo se da voli čitati knjige, a od 98% ispitanika koji imaju pristup internetu, samo 5% čita književne tekstove putem digitalnih medija. Kad je riječ o omiljenim lektirnim djelima, učenicima četvrtog razreda omiljene knjige su *Družba Pere Kvržice*, *Emil i detektivi*, *Mama je kriva za sve* i *Vlak u snijegu*. Manje omiljena djela su im *Duh u močvari* i *Priče iz davnine* zbog arhaičnog leksika. Kad je riječ o učeničkom stavu prema lektiri, iako 80% ispitanika lektiru smatra potrebnom i korisnom, 31% navelo je da im čitanje predstavlja opterećenje, a 53% ispitanika kao glavni problem navodi pisanje dnevnika čitanja. Istraživanje je pokazalo da bi mnogi učenici (67%) više čitali lektiru kada bi bila interpretirana na zanimljiviji način i kada bi imali slobodu u izboru čitanja. Od ispitanih učitelja, njih 73% slaže se da bi učenici trebali imati više slobode u izboru lektirnih naslova. Učenicima je postavljeno pitanje kako bi trebao izgledati zanimljiv i kreativan sat lektire. Na postavljeno pitanje učenici su dali zanimljive prijedloge: suradnički rad u skupinama, različite nastavne metode koje bi sadržavale igru uloga i igru s kartama povezanim s glavnim likovima i pojmovima iz djela, uključivanje stripova, kvizova, izradu plakata, simuliranje diskusije, sudnice i slično.

Do sličnih spoznaja došla je i Begović istražujući čitateljske interese učenika trećih i četvrtih razreda u Bjelovarsko-bilogorskoj županiji 2017. godine. Begović je ispitivala stavove učenika o čitanju u slobodno vrijeme kako bi utvrdila čimbenike koji utječu na (ne)motiviranost za čitanje. Istraživanje je pokazalo da školski uspjeh nije presudan za pristup čitanju - učenici s boljim ocjenama ne čitaju više od učenika koji prolaze lošijim uspjehom. Niti dob učenika nije povezana s njihovim odnosom prema knjizi. Od 177 ispitanika, 89 ispitanika čita knjige svaki mjesec, a 6 ispitanika uopće ne čita knjige. Većina učenika razumije što čita (154), a pojedincima (16) treba više vremena kako bi u potpunosti razumjeli tekst. Učenici su naglasili da bi voljeli imati mogućnost odabira naslova za čitanje te da bi se time zasigurno povećao broj motiviranih čitatelja. Ispitanicima su omiljene knjige *Dnevnik Pauline P.*, *Čudnovate zgone šegrta Hlapića*, *Miševi i mačke naglavačke* i *Gregov dnevnik* (Lazzarich, 2017).

Gabelica i Težak (2017) navode istraživanje koje je pokazalo da je velik broj učenika (85%) svjestan važnosti čitanja. Također, velik broj učenika izjasnio se da bi radije čitali lektiru kada bi ona bila obrađena na kreativniji način. Na pitanje kako zamišljaju zanimljiviji i kreativniji sat lektire, učenici su dali gotovo identične odgovore kao i kod istraživanja koje je provela Begović. Prema ovom istraživanju, većina lektirnih sati izgleda tako da učitelji i učenici vode razgovore i rasprave o knjizi, a lektira se ocjenjuje na temelju dnevnika čitanja i angažmana pojedinih učenika u raspravi. Vrlo mali broj učenika (5%) izjasnio se da na satu lektire s učiteljima rade zanimljive aktivnosti. Autorice navode još jedno istraživanje koje je provedeno 2014. godine u zagrebačkim školama. Većina učenika (98%) ima pristup internetu, a samo 10% ispitanika digitalne medije koristi za učenje. Samo 5% ispitanika na digitalnim medijima čita književne tekstove. Na pitanje „Voliš li čitati?“, 50% ispitanika opredijelio se za tvrdnju ponekad, a gotovo je jednak broj onih koji su se opredijelili da vole čitati. Na pitanje što najviše čitaju, 35% ispitanika se izjasnilo da najviše čitaju knjige. Na pitanje čitaju li radije sadržaje iz knjiga ili digitalnih medija, 52% ispitanika izjasnilo se da radije čitaju knjige. Neki od razloga koje su naveli su: lakše zadržavanje koncentracije zbog taktalnog osjećaja držanja knjige u ruci i odsutnost dodatnih sadržaja koji odvlače pažnju, štetni utjecaj računala jer nakon duljeg gledanja u ekran umaraju oči, pouzdanost informacija i usklađenost knjiga s gramatičkim i pravopisnim normama. Među ispitanicima, 93% korisnici su knjižnice. 50% njih u knjižnicu odlazi otprilike jedanput na mjesec što bi bilo ekvivalentno mjesečnoj učeničkoj opterećenosti lektirom. Na isti zaključak navodi i podatak da 75% ispitanika pročita jednu ili dvije knjige mjesečno te 51% ispitanika najčešće čita knjige s popisa lektire. O odnosu učenika prema lektiri, od 361 ispitanika, na pitanja je odgovorio 347 učenik. 55% učenika izjasnilo se da voli čitati lektiru, a 45% da ne voli. Najveći se broj učenika izjasnilo da lektire smatra poučnima (28%) i zabavnima (23%). Lektire smatra dosadnima 20% ispitanika, a 14% ih smatra napornima zbog nametnutosti i nemogućnosti njihova sudjelovanja u odabiru djela. Samo 9% ispitanika izjasnilo se da su im lektire nerazumljive zbog zastarjelih riječi. Na pitanje gdje najviše čitaju, 96% učenika izjasnilo se da najčešće čita kod kuće. Što se tiče lektirnog sata, 47% ispitanika izjasnilo se da lektiru obrađuju na način da svi zajedno sudjeluju i vode raspravu, dok je 29% ispitanika odgovorilo da se lektira piše kod kuće, a zatim je učitelj ocijeni. Kategorijom „ostalo“ izjasnilo se 18% ispitanika ne imenujući o kakvim je aktivnostima riječ, a 5% je odgovorilo da učitelj organizira zajedničke zabavne

aktivnosti u razredu. U dijelu istraživanja u kojem se željelo ispitati kakvo mišljenje učenici imaju o lektiri te što bi željeli promijeniti, samo 31% ispitanika izjasnilo se kako im je čitanje opterećenje, dok 53% ispitanika pisanje lektire navodi kao problem. Kod odabira metode kojom bi se utjecalo na promjenu sata lektire, većina učenika odabrala je modernizaciju sadržaja lektire (30%), a nakon toga slijedi ukidanje dnevnika čitanja (23%).

Za potrebe istraživanja koje je provela Peharda (2018) nastavni sat lektire održala je koristeći se modelom otvorenog metodičkog sustava. Cilj istraživanja bio je učiniti nastavu zanimljivijom, potaknuti učenike na kreativnost te ispitati kakvo je učeničko mišljenje o čitanju i lektiri općenito, potiče li se kreativnost u nastavi i kakav je dojam nakon održanih sati u otvorenom sustavu. U istraživanju su sudjelovali učenici trećeg razreda. Na pitanje kako se učenicima sviđao sat Hrvatskog jezika, 19 od 20 učenika odgovorilo je da im se sat jako sviđao, a jedan učenik odgovorio je da je sat bio u redu. Na pitanje je li im ovaj sat bio po čemu drugačiji, većina je učenika navela kako je drugačije bilo to što su mogli birati što žele raditi pri čemu im je to bilo nešto novo, što do sad nisu mogli. 60% učenika je potvrdno odgovorilo na pitanje vole li čitati lektire, dok je 40% učenika odgovorilo negativno. Na postavljeno pitanje čitaju li knjige koje nisu na popisu lektire, čak 85% učenika odgovorilo je potvrdno i navelo da vole čitati časopise, enciklopedije i stripove. Što se tiče same nastave, rezultati istraživanja pokazali su da 45% ispitanika smatra da se u školi uvijek uči na isti način, a 55% učenika se ne slaže s tom tvrdnjom. 35% ispitanika smatra kako su aktivnosti koje inače rade u školi dosadne, dok su 65% ispitanika zanimljive. Prema dobivenim rezultatima istraživanja, vidljivo je da su učenici pozitivno reagirali na nastavu u otvorenom sustavu. 95% učenika (19 od 20 ispitanika) bilo je jako zadovoljno nastavom.

Slično istraživanje provela je Tešija (2019) uspoređujući dva nastavna pristupa književnom djelu, tradicionalnijeg analitičko-interpretativnog te kombinaciju suvremenijeg problemskog i multimedijskog pristupa nastavi lektire. Istraživanjem se željelo saznati postoje li razlike u znanju i zadovoljstvu učenika kojima je lektira interpretirana na prije navedene nastavne pristupe te kako inače izgledaju sati lektire u pojedinom razredu i kako učenici zamišljaju njima kreativan i zanimljiv sat lektire. Uzorak istraživanja čini 35 učenika trećih razreda. Tijek nastavnog procesa odvijao se jednako u obje skupine (eksperimentalnoj i kontrolnoj) osim etapa vezanih uz

interpretaciju djela. U eksperimentalnoj skupini interpretacija djela odvijala se etapama problemske nastave te su uvedene metoda oluja ideja, metoda čitanja s predviđanjem, dramatizacija, istraživački rad, rješavanje problema i upotrijebljeni su digitalni mediji. Nakon održanog nastavnog sata, učenici su trebali odgovoriti na neka pitanja o lektirnom djelu. Kod općenitih pitanja, rezultati eksperimentalne i kontrolne skupine bili su gotovo jednaki. Drugim dijelom pitanja učenike se željelo potaknuti na razmišljanje i zaključivanje. 59% učenika kontrolne skupine na ta pitanja točno je odgovorilo, a 41% netočno. U eksperimentalnoj skupini bio je manji postotak netočnih odgovora (28%), 72% učenika točno je odgovorilo. Na zadatak da poredaju događaje redoslijedom kako su se odvijali u basni, 94% učenika kontrolne skupine točno je nanizalo redoslijed događaja, dok je samo 72% učenika eksperimentalne skupine točno to odradilo. Nakon što su učenici odgovorili na pitanja o lektirnom djelu, nastojalo se doznati zadovoljstvo učenika održanim satom. U eksperimentalnoj skupini svi učenici sat su ocijenili ocjenom 5, a u kontrolnoj skupini to je učinilo 58,8% učenika (23,5% ocijenilo je sat ocjenom 4, a 17,6% ocjenom 3). Na pitanje što im se nije svidjelo na satu, 42,9% učenika kontrolne skupine odgovorilo je da im se nije svidjelo to što nije bilo igara. U eksperimentalnoj skupini 93,8% učenika napisalo je da im se sve svidjelo. Na temelju istraživanja saznalo se da učenici i jedne i druge skupine uglavnom lektiru pišu kod kuće, a zatim ju učiteljice vrednuju. Učenici kontrolne skupine izjasnili su se da bi im sat lektire bio zanimljiv kada bi se na njemu igrale igrice (30%), a 30,2% učenika eksperimentalne skupine izjasnilo se da bi zanimljiv i kreativan sat lektire trebao izgledati poput tog provedenog u svrhu istraživanja.

Prokeš (2014) provodi anketu među profesorima Hrvatskog jezika u osnovnim školama pomoću koje je istražila koliko često profesori Hrvatskog jezika koriste određene književne metode u svakodnevnoj nastavi književnosti. U anketi je sudjelovalo 12 profesora koji predaju u različitim osnovnim školama na području Zagreba i Slavonije. Debatu tijekom nastave književnosti 31% profesora koristi često, 46% ponekad, a 15% rijetko. Kad je riječ o vođenom čitanju i čitanju s predviđanjem, provedena anketa je pokazala iste rezultate kao i kod korištenja debate (31% rijetko, 46% ponekad, 15% rijetko). Metodu vruće stolice i autorov stolac 23% profesora nikada nije koristilo, 23% rijetko, 38% ponekad te 8% često. Frontalni oblik rada je često koristilo 46% profesora, a individualni oblik rada 54%.

Istraživanjem koje je provela Pavić (2019) željelo se saznati jesu li učiteljice čule i koriste li suvremene metode kod obrade lektire. Osim toga, željelo se saznati kakav stav prema čitanju imaju učiteljice te što sve učenici čitaju tijekom svog školovanja. Uzorak su 2 učiteljice s područja Osječko-baranjske županije i dvije učiteljice s područja grada Zagreba. Podaci potrebni za istraživanje prikupljeni su pomoću intervjua. Na pitanja koja se odnose na čitanje, učiteljice su odgovorile da vole čitati, a najčešće čitaju kratke priče, knjige o samopouzdanju, stručnu literaturu te duhovnu literaturu. Učenici također vole čitati, a učiteljice uz obavezna lektirna djela, dodaju na popis i djela koja bi učenici rado čitali. Kako bi nastava lektire učenicima bila zanimljivija, učiteljice su dovodile goste pisce. Što se tiče kreativnijeg pristupa obradi lektire, učiteljice su radile sa svojim učenicima lektiru iz vrećice i takav način rada se učenicima jako svidio.

6. METODOLOGIJA ISTRAŽIVAČKOG RADA

6.1. Predmet istraživanja

Predmet istraživanja su odrađena ukupno četiri nastavna sata lektire na suvremeni i kreativan način pomoću različitih nastavnih metoda. Nastavni sati održani su u drugom i četvrtom razredu. S obzirom da kreativna obrada lektire iziskuje više vremena, za potrebe ovog istraživanja bila su izdvojena dva školska sata u drugom i dva školska sata u četvrtom razredu. U drugom razredu nastavna jedinica bila je lektira *Poštarska bajka* Karela Čapeka, a u četvrtom razredu *Družba Pere Kvržice* Mate Lovraka (Prilog 1 i 2). Kako bi se postigao suvremeni i kreativan način obrade lektire, korištene su različite dramske tehnike. U nastavku će biti navedene i objašnjene korištene dramske tehnike u pojedinom razredu.

Drugi razred

1. Dramska tehnika „Učitelj u ulozi“ korištena je kako bi se učenike uvelo u sat i motiviralo ih na aktivno sudjelovanje. Riječ je o ulozi poštara koji pronalazi pismo u kojem poštar Kolbaba moli učenike za pomoć kako bi lakše pronašao vlasnicu pisma bez adrese. S obzirom da se učenike moli za pomoć, učenici se osjećaju važno te se kod njih budi znatiželja što će se dalje događati.
2. Kako bi se učenike na zanimljiv način podijelilo u skupine, to je učinjeno pomoću dramske tehnike „Voćna salata“.
3. Dramska tehnika „Zamrznuti prizor“ poslužila je za određivanje likova i njihovih osobina. Učenici su po skupinama pomoću „zamrznutih prizora“ predstavili određeni lik, a ostali učenici su trebali pogoditi o kojem liku je riječ te zajedno odrediti njegove osobine. Pomoću spomenute tehnike, učenici su se ujedno prisjetili dijelova radnje te na taj način lakše odredili osobine likova.
4. Pomoću dramske tehnike „Reportaža o događaju“ učenici su ponovili radnju. To je učinjeno tako što su učenici imali zadatak napraviti reportaže o važnijim događajima iz lektirnog djela. Ova dramska tehnika učenike potiče na razmišljanje jer moraju osmisliti zanimljivu i kreativnu reportažu.
5. Kod dramske tehnike „Vrući stolac“ radi se o tome da jedan učenik ulazi u ulogu poštara Kolbabe, a ostali učenici mu postavljaju pitanja. Pomoću te aktivnosti učenici

mogu razmisliti kako su se pojedini likovi osjećali, o čemu su razmišljali i slično. Dramskom tehnikom „Vrući stolac“ kod učenika se potiče kreativno razmišljanje jer je potrebno osmisliti pitanja, a zatim i odgovoriti na postavljena pitanja na način na koji bi to učinio lik iz lektirnog djela.

Četvrti razred

1. Pomoću dramske tehnike „Vođena mašta“ učenike se na suvremeni način uvodi u lektirno djelo. Zadatak učenika je pokušati zamisliti da odlaze na mlin te otkriti na koje lektirno djelo ih to podsjeća.

2. Koristeći dramsku tehniku „Maštovita osobna iskaznica“ učenici na kreativan i suvremen način određuju likove i njihove osobine. Kao što i sam naziv dramske tehnike govori, riječ je o maštovitom načinu izrade osobne iskaznice. Osim poznatih podataka, od učenika se traže i neke nepoznate informacije koje moraju osmisliti na temelju onog što već znaju o pojedinom liku.

3. Dramskom tehnikom „Igra odvjetnika“ učenici pokušavaju shvatiti postupke negativnih likova. Zadatak učenika je pronaći opravdanje za negativna djela likova te to argumentirati poput odvjetnika. Na taj se način učenici pokušavaju staviti u ulogu negativnih likova te shvatiti njihovo ponašanje.

4. Kroz dramsku tehniku „Reportaža o događaju“ učenici ponavljaju radnju djela. Učenici moraju iskazati svoju kreativnost i maštu kod osmišljavanja reportaža o važnijim događajima koji se spominju u djelu.

5. Dramskom tehnikom „Vrući stolac“ kod učenika se potiče kreativno razmišljanje. Umjesto klasičnog razgovora o likovima i nagađanja o čemu bi oni mogli razmišljati, učenici na suvremen način to analiziraju. Jedan od učenika nalazi se u ulozi Pere, a ostali učenici mu postavljaju pitanja. Učenik u ulozi Pere mora odgovoriti na pitanja iz perspektive lika. Za to je potrebno dobro poznavanje djela i dublje promišljanje kako bi se mogli dati smisleni odgovori na postavljena pitanja.

Učenicima se želio približiti drugačiji način rada u kojem dolazi do izražaja njihova kreativnost te je potrebno više razmišljati i imaju više slobode nego što je to slučaj kod tradicionalne nastave.

Nakon održanih nastavnih sati, učenici su trebali ispuniti anketni listić koji se sastojao od 7 pitanja od kojih su dva bila na zaokruživanje, u jednom pitanju je bilo potrebno

ocijeniti nastavni sat, a u ostalim pitanjima navesti svoje mišljenje, što im se nije svidjelo na satu te na koji način inače obrađuju lektiru (Prilog 3. i 4.).

Prema Mužiću (1999) ovo istraživanje ima elemente kvaziekperimentalnog nacrtu i *ex post facto* postupka, te akcijskog istraživanja zbog toga što se provodi direktno u školskoj praksi, a rezultati se prikazuju deskriptivnom statistikom. Zbog malog uzorka podataka, rezultati se ne mogu generalizirati, ali mogu pripomoći sagledavanju promjena u pristupu lektiri u nastavi i smjeru u daljnjim istraživanjima.

6.2. Cilj i istraživački problemi

Cilj ovog istraživanja bio je učiniti nastavu zanimljivom te poticati učeničku kreativnost i stvaralaštvo. Osim toga, cilj istraživanja bio je ispitati kakvo je učeničko mišljenje o suvremenim i kreativnim metodama kod obrade lektire, kako bi prema njihovom mišljenju trebao izgledati zanimljiv sat lektire te na koji način inače obrađuju lektiru na nastavi.

Na početku istraživanja izdvojena su dva istraživačka problema. Prvi je istraživački problem bio ispitati je li suvremeni i kreativan pristup obradi lektire učenicima zanimljiv te jesu li oni zadovoljniji kada se koriste suvremene metode. Drugi istraživački problem bio je ispitati je li uobičajeno da učenici lektiru napišu kod kuće, a u školi pišu ispit.

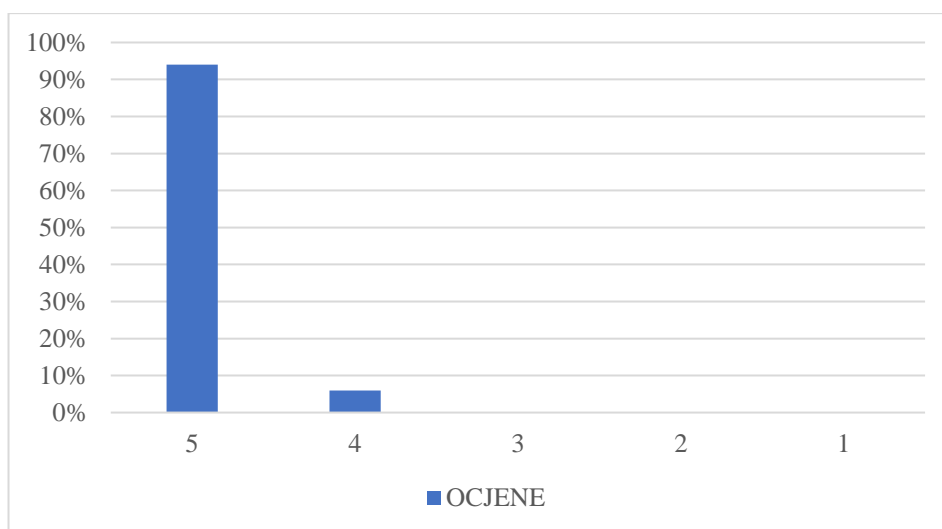
6.3. Uzorak istraživanja

Uzorak istraživanja čini 16 učenika drugog razreda i 22 učenika četvrtog razreda Osnovne škole Tomaša Goričanca Mala Subotica u Maloj Subotici. Ukupan broj ispitanika bio je 38.

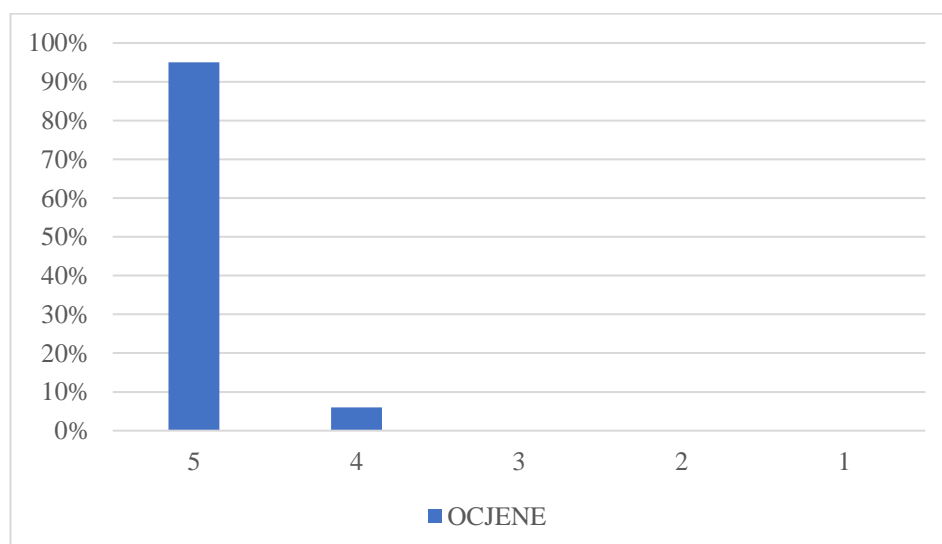
6.4. Rezultat istraživanja

Nakon održanih nastavnih sati, učenici su rješavali anketni listić. U nastavku je grafički i potkrijepljena tekстом prikazana analiza učeničkih odgovora drugog i četvrtog razreda.

1. pitanje *Ocjenom od 1 do 5 ocijeni današnji sat.*

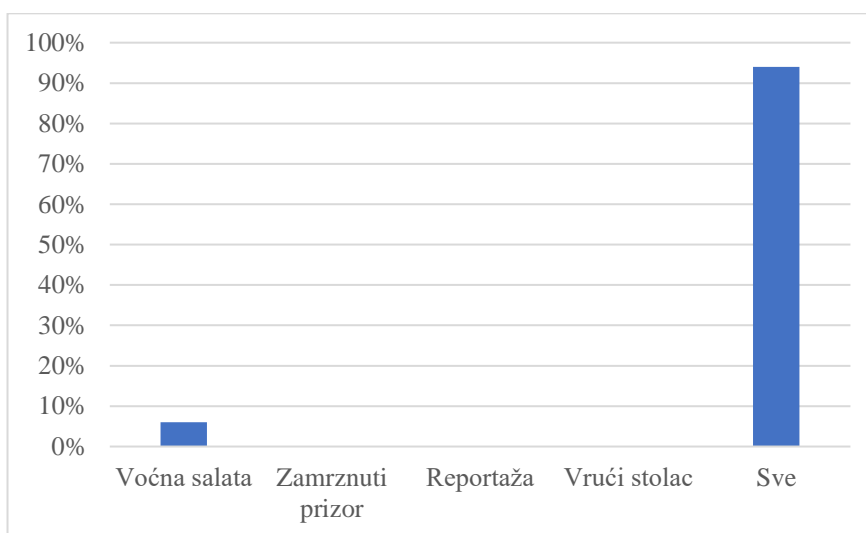
Grafikon 1. *Odgovor na 1. pitanje (drugi razred)*

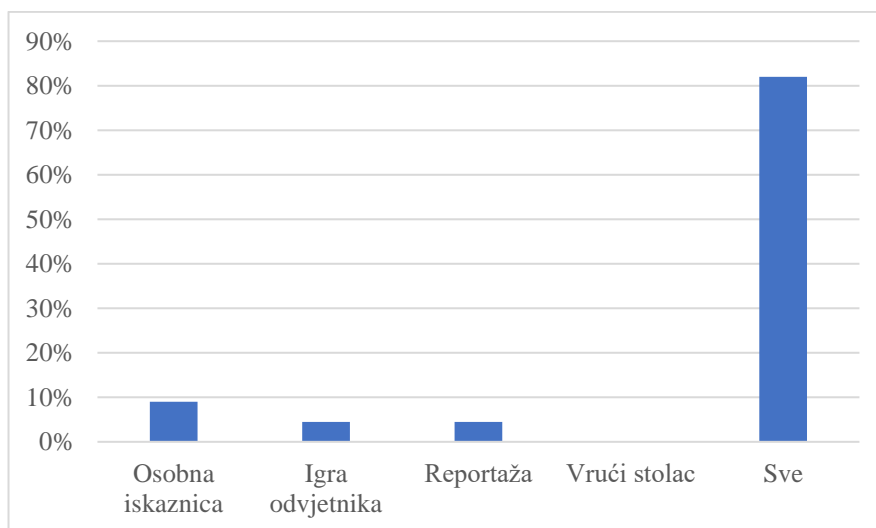
Grafikon 2. *Odgovor na 1. pitanje (četvrti razred)*

Iz grafikona 1. i 2. vidljivo je da se učenicima sviđa novi pristup obradi lektire i drugačije, zanimljivije aktivnosti. Od ukupno 16 učenika drugog razreda, 94% učenika (N=15) ocijenilo je sat maksimalnom ocjenom, a samo jedan učenik (6%) ocijenio je sat ocjenom vrlo dobar (4). U četvrtom razredu 95% učenika (N=21) ocijenilo je sat ocjenom odličan, dok je također samo jedan učenik ocijenio sat ocjenom vrlo dobar (5%). Gledajući ukupan broj ispitanika, 36 učenika ocijenilo je sat ocjenom odličan što iznosi 95%. Održan sat, ocjenom vrlo dobar ocijenilo je dvoje od 38 učenika što je 5%.

2. pitanje *Zaokruži što ti se najviše sviđelo na današnjem satu.*

Grafikon 3. *Odgovor na 2. pitanje (drugi razred)*

Grafikon 4. *Odgovor na 2. pitanje (četvrti razred)*

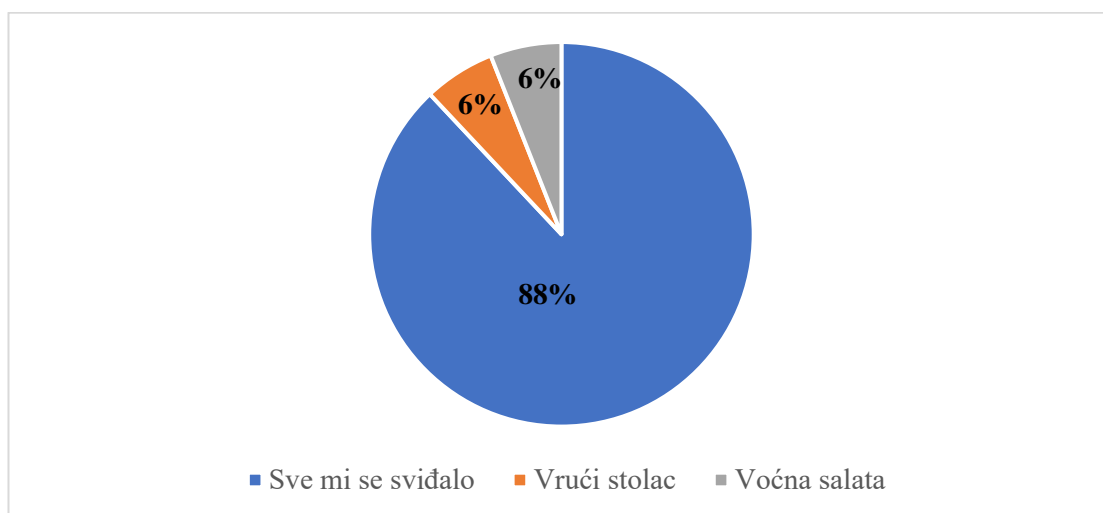
U drugom pitanju zadatak učenika bio je zaokružiti koja aktivnost im se najviše svidjela na satu obrade lektirnog djela te ukoliko žele, mogli su posebno izdvojiti što im se najviše svidjelo. Iz grafikona 3. i 4. vidljivo je da se učenicima uglavnom sve svidjelo. 94% učenika (N=15) drugog razreda te 82% učenika (N=18) četvrtog razreda izjasnilo se da im se sve svidjelo. Jednom učeniku drugog razreda (6%) najviše se svidjela aktivnost „Voćna salata“, dok su dva učenika četvrtog razreda (9%) izdvojili aktivnost „Osobna iskaznica“ te po jedan učenik aktivnosti „Igra odvjjetnika“ i „Reportaža“ što iznosi 4,5%. Gledajući zajedno učenike drugog i četvrtog razreda, sve aktivnosti su se svidjele 87% učenika (33 od 38 ispitanika). Ovakvi rezultati pokazuju da se učenicima sviđa raznolikost aktivnosti i suvremene metode obrade lektire.

Na dodatno pitanje u kojem su učenici, ukoliko žele, mogli izdvojiti što im se najviše svidjelo, učenici su odgovarali sljedeće:

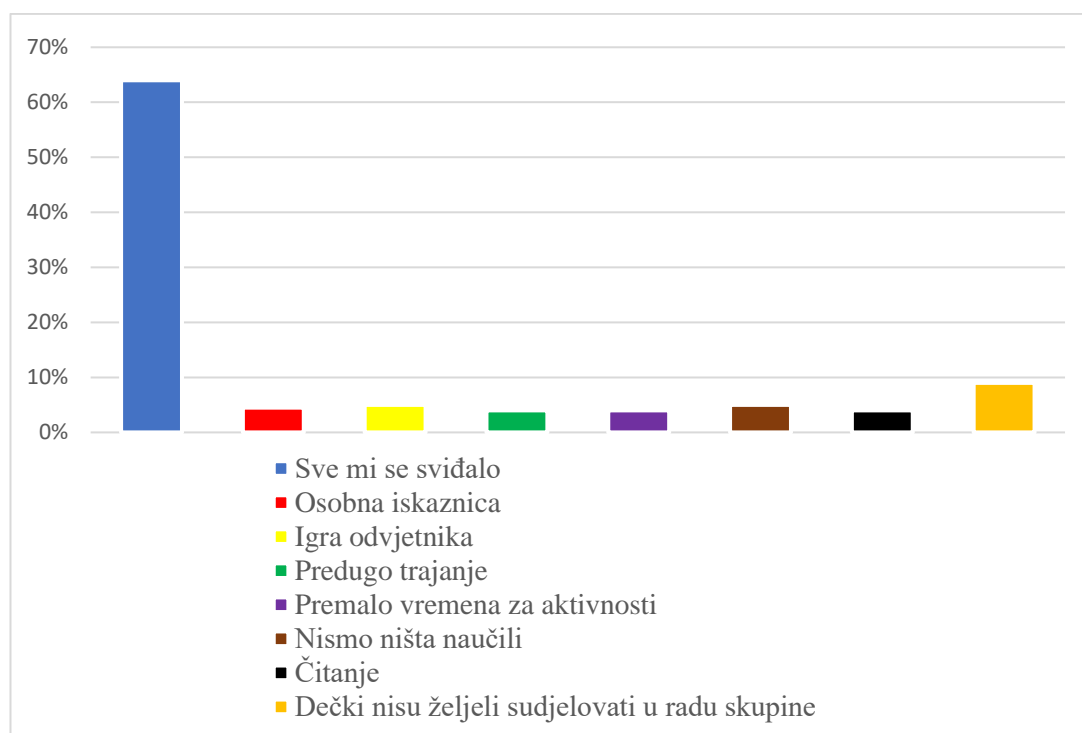
- *Meni se sviđa sve što smo radili jer smo radili po grupama.*
- *Najviše mi se svidjelo to što je učiteljica Simona bila jako dobra.*
- *Meni se sve svidjelo, bilo je odlično.*
- *Najviše mi se svidjelo to što smo se zabavljali, a ne pisali neki težak ispit.*
- *Na današnjem satu svidjelo mi se to što smo se igrali i pisali.*
- *Na današnjem satu mi se najviše svidjelo igranje.*

Neki odgovori su se ponavljali, a učenicima se najviše svidjelo što je u nastavu bio uključen rad po skupinama te što su imali sat obrade lektire kroz razne aktivnosti koje su njima bile poput igre pa nisu imali dojam da nešto uče.

3. pitanje *Napiši što ti se NIJE sviđalo na današnjem satu.*

Grafikon 5. *Odgovor na 3. pitanje (drugi razred)*

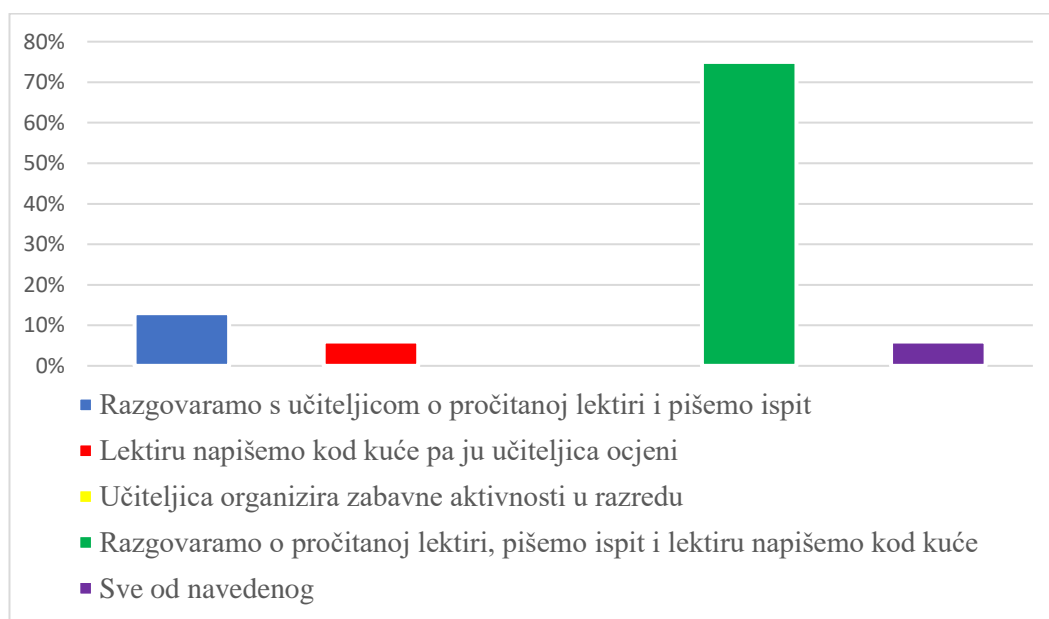

Grafikon 6. *Odgovor na 3. pitanje (četvrti razred)*

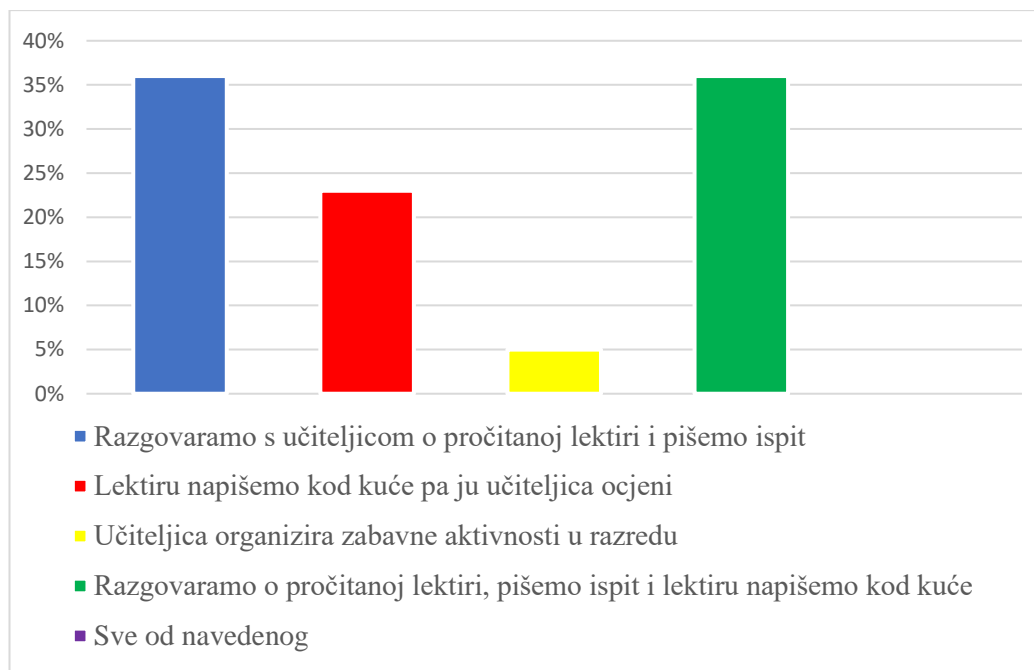
Odgovori na treće pitanje se bitno razlikuju što je vidljivo iz grafikona 5 i 6. Učenicima drugog i četvrtog razreda uglavnom se sve sviđalo kod obrade lektire. 88% učenika drugog razreda izjasnilo se da im se sve sviđalo, dok se 6% (N=1) učenika nije sviđalo aktivnost „Vrući stolac“ te „Voćna salata“. U četvrtom razredu 64% (N=14) učenika se sve sviđalo. Učenici četvrtog razreda na pitanje što im se nije sviđalo, navodili su različite odgovore pa je tako 5% učenika napisalo kako im se nije sviđalo aktivnost

„Igra odvjetnika“ i to što „nisu ništa naučili“. 4% učenika izjasnilo se kako im se nije svidjela aktivnost „Osobna iskaznica“ te „predugo trajanje nastavnog sata“, „premao vremena za neke aktivnosti“ i to što su morali „čitati“, odnosno predstaviti ono što su napravili kao skupina. Osim toga, 9% učenika nije se svidjelo što „neki dečki nisu željeli sudjelovati u radu skupine“ bez obzira na bilo kakav poticaj i motivaciju. Odgovori na ovo pitanje ukazuju da učenici četvrtog razreda nisu analizirali samo aktivnosti na satu već i trajanje aktivnosti te svoj rad i zalaganje u pojedinim aktivnostima. To pokazuje njihovu razvijenu sposobnost samovrednovanja vlastitog rada.

4. pitanje *Na koji način obrađujete lektiru na nastavi? (Npr. razgovarate s učiteljicom o pročitanoj lektiri i pišete ispit, lektiru napišete kod kuće pa ju učiteljica ocjeni, učiteljica organizira zabavne aktivnosti u razredu.)*

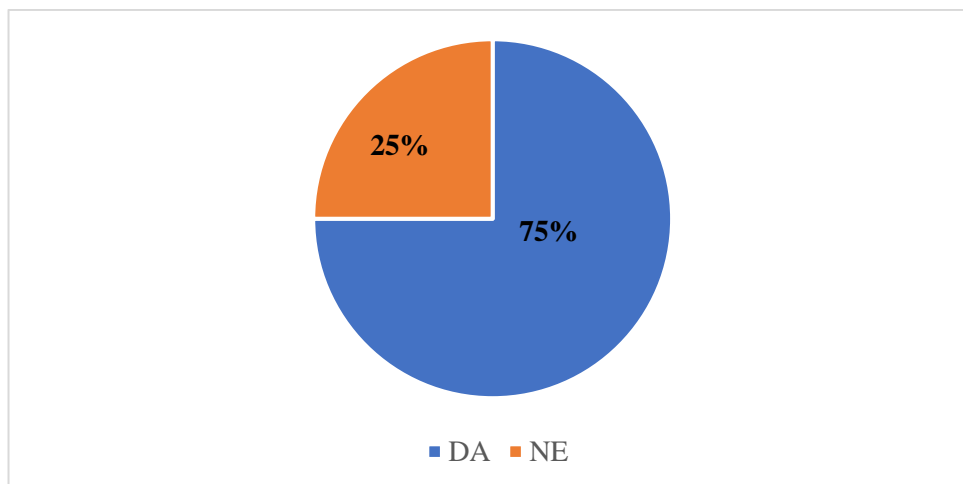
Grafikon 7. *Odgovor na 4. pitanje (drugi razred)*

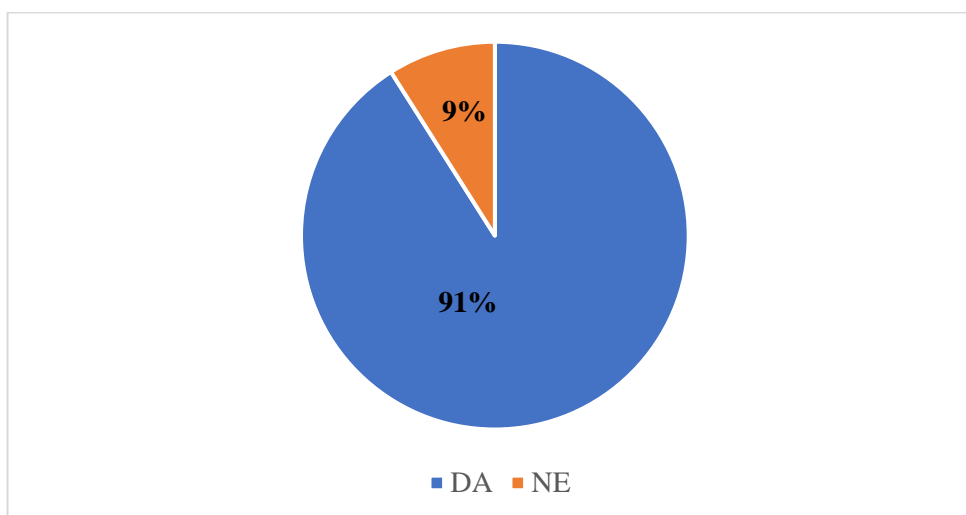
Grafikon 8. *Odgovor na 4. pitanje (četvrti razred)*

Odgovorom na četvrto pitanje saznali smo na koji način učiteljice najčešće održavaju nastavni sat lektire. Iz rezultata je vidljivo kako obje učiteljice najčešće razgovaraju s učenicima o pročitanoj lektiri koju onda učenici moraju kod kuće napisati u svoje bilježnice te nakon toga pišu ispit što potvrđuje 75% ispitanika drugog razreda te 36% ispitanika četvrtog razreda. Interpretacija lektirnog djela najčešće izostaje, učenici to sami odrade kod kuće. Eventualno kratko s učiteljicom prokomentiraju lektirno djelo. Iz grafikona 8. vidljivo je da se 36% učenika izjasnilo kako s učiteljicom razgovaraju o pročitanoj lektiri i pišu ispit bez da lektiru pišu kod kuće u bilježnicu. Samo jedan učenik u drugom razredu naveo je da rade sve od navedenog (6%) te jedan učenik četvrtog razreda (5%) da učiteljica organizira zabavne aktivnosti u razredu što su pomalo zabrinjavajući rezultati. Od ukupnog broja ispitanika, 58% izjasnilo se da se lektira i dalje obrađuje na tradicionalan način, razgovorom, pisanjem lektire kod kuće te pisanjem ispita.

5. pitanje *Misliš li da bi sat lektire trebao izgledati kao ovaj danas? Obrazloži svoj odgovor.*

Grafikon 9. *Odgovor na 5. pitanje (drugi razred)*

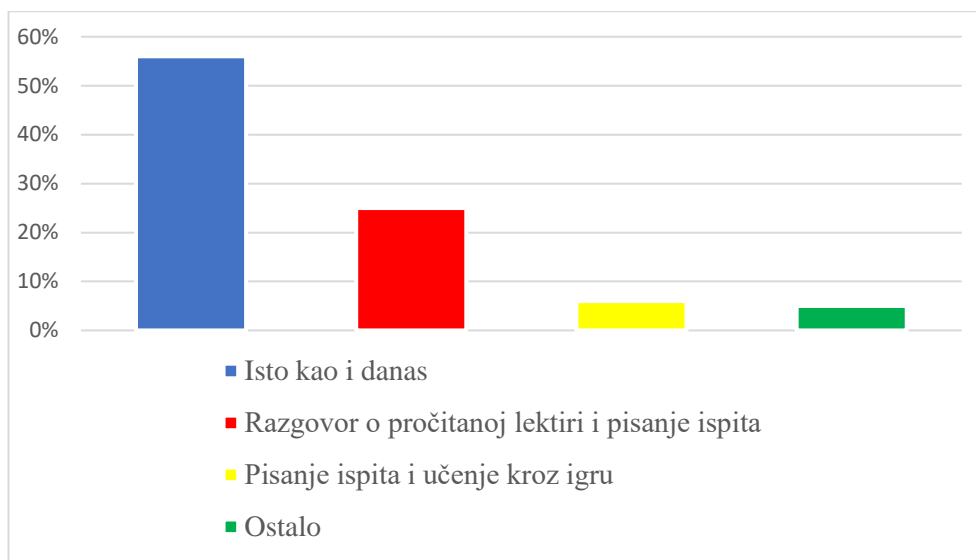

Grafikon 10. *Odgovor na 5. pitanje (četvrti razred)*

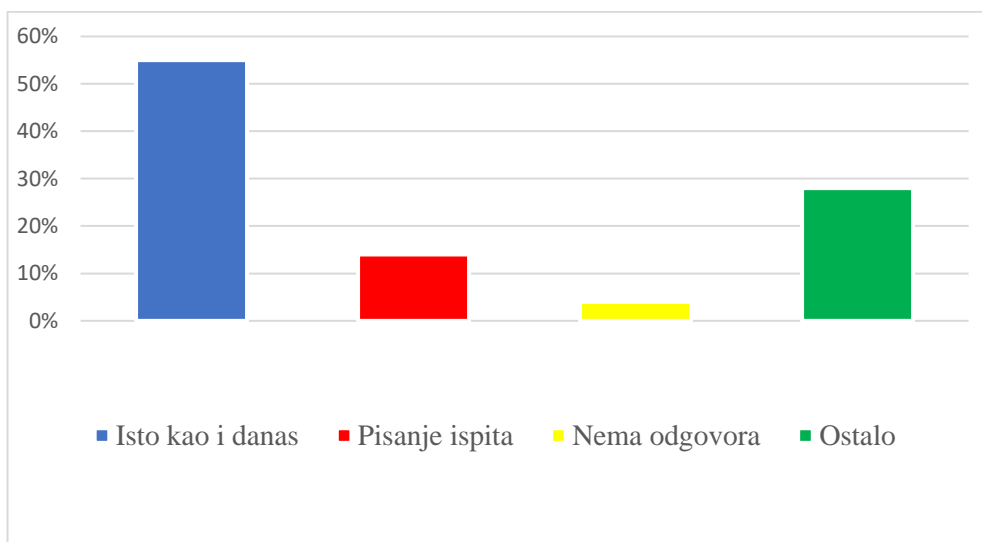
Rezultati odgovora na peto pitanje prikazani grafikonima 9. i 10. pokazuju da 75% učenika (N=12) drugog razreda te 91% učenika četvrtog razreda (N=20) smatra da bi se nastava lektire trebala odvijati na suvremeni način pomoću raznih kreativnih metoda. Učenici kao objašnjenje navode da im je takav način nastave zabavan, manje stresan, potiče ih na razmišljanje, puno im je lakše i zanimljivije, brže uče uz igru, poučno je te su sve ponovili kroz igru. Dvoje učenika koji smatraju da sat lektire ne bi trebao tako izgledati, kao razloge naveli su: bilo bi prejednostavno riješiti ispit, nisu puno pisali. Četvero učenika nije obrazložilo zašto smatraju da sat lektire ne bi trebao tako izgledati. Iz rezultata je vidljivo da se učenicima sviđa nastava lektire u kojoj su

korištene suvremene metode rada te da se uglavnom učenici slažu kako su kroz igru i razne aktivnosti više naučili i zapamtili nego što je to slučaj kod tradicionalnog načina obrade lektire.

6. pitanje *Kako bi po tvome mišljenju trebao izgledati sat lektire?*

Grafikon 11. *Odgovor na 6. pitanje (drugi razred)*

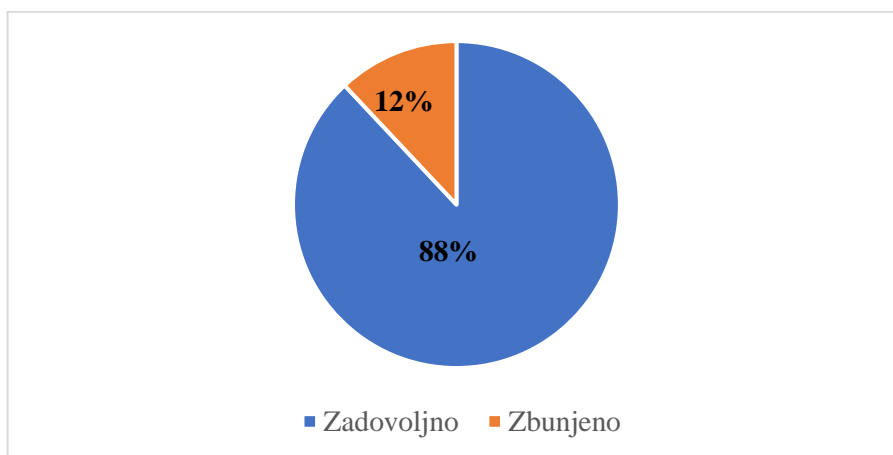

Grafikon 12. *Odgovor na 6. pitanje (četvrti razred)*

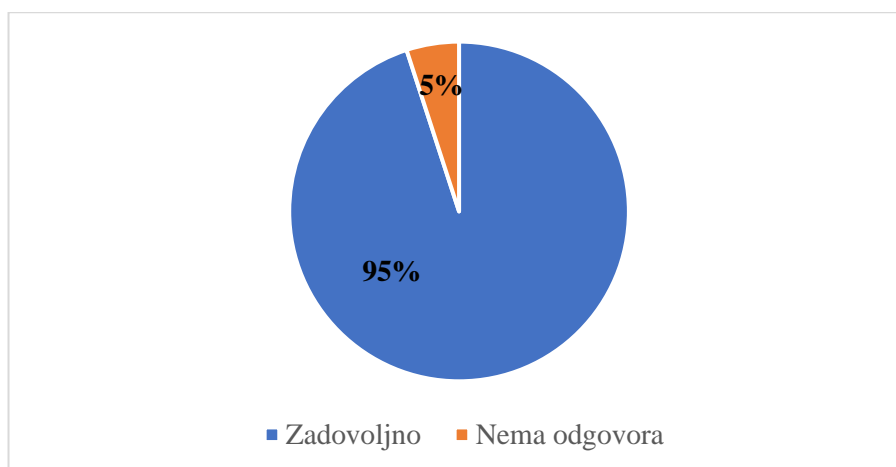
Usporedbom rezultata možemo zaključiti da kada je riječ o prema mišljenju učenika idealnom satu lektire, učenici drugog i četvrtog razreda su prilično istog mišljenja. Najviše učenika drugog razreda (56%) i četvrtog razreda (55%) izjasnilo se da bi po njima sat lektire trebao izgledati baš poput provedenog sata, znači na kreativan način

pomoću raznih dramskih tehnika. Nekoliko učenika drugog razreda (25%, N=4) te četvrtog razreda (14%, N=3) smatra da bi se trebao pisati ispit. Vjerojatno su ti učenici naviknuti na takav način obrade lektire te nisu dovoljno upoznati s drugim mogućnostima i načinima rada ili im je način rada na koji su naviknuti bolji od ostalih. Jedan učenik četvrtog razreda nije odgovorio na postavljeno pitanje, dok je 6 učenika navelo neke druge mogućnosti kao što su: čitanje lektire s učiteljicom te nakon toga razgovor o pročitanoj lektiri, slično kao današnji sat, gledanje filma, da učiteljica pročita lektiru i nakon toga diktira učenicima što trebaju zapisati u bilježnicu. Prema učeničkim odgovorima moglo bi se zaključiti da učenici sat lektire zamišljaju poput onog održanog te da im se takav način rada više sviđa od onog na koji su navikli.

7. pitanje *Zaokruži kako si se osjećao/la tijekom današnjeg sata.*

Grafikon 13. *Odgovor na 7. pitanje (drugi razred)*

Grafikon 14. *Odgovor na 7. pitanje (četvrti razred)*

Učenici su na samom kraju trebali zaokružiti jednu od tri ponuđene opcije kako su se osjećali tijekom sata. Moguća raspoloženja bila su *zadovoljno*, *zbunjeno* i *dosadno*. Iz grafikona 13. i 14. vidljivo je kako se većina učenika osjećala zadovoljno. Zbunjeno se osjećalo dvoje učenika drugog razreda (12%), a jedan učenik četvrtog razreda nije odgovorio na pitanje. Kao što je bilo i očekivano, učenici su se zadovoljno osjećali koristeći nove metode kod obrade lektire.

6.5. Rasprava

Ovim istraživanjem željela se provjeriti i prikazati funkcionalnost suvremenih metoda u nastavi lektire te utvrditi jesu li suvremene metode učenicima zanimljivije od tradicionalnog pristupa obradi lektire. Provedbom ankete nakon održanih nastavnih sati potvrdili smo istraživačka pitanja.

Prvo istraživačko pitanje, da je suvremeni i kreativan pristup obradi lektire učenicima zanimljiv te su oni zadovoljniji kada se koriste suvremene metode je potvrđeno. Iz rezultata je vidljivo da su se učenici tijekom sata osjećali zadovoljno te na pitanje kako bi po njima trebao izgledati sat lektire, uglavnom su se složili da bi trebao biti poput onog provedenog za potrebe istraživanja. Na to upućuje i činjenica da je većina učenika potvrdno odgovorila na pitanje misle li da bi sat lektire trebao izgledati poput tog provedenog. Također, učenici su provedeni sat ocijenili maksimalnom ocjenom (odličan) te su naveli da im se na tom satu sve sviđjelo.

Drugo istraživačko pitanje je također potvrđeno, učenici, prema dobivenim odgovorima, uistinu najčešće lektiru napišu kod kuće, a u školi pišu ispit kako bi učiteljica mogla vrednovati lektiru te provjeriti jesu li ju učenici pročitali. Iz dostupnih odgovora učenika (o razgovoru o pročitanome djelu), ne možemo zaključivati o elementima interpretacije lektirnih djela u nastavi.

Istraživanje je pokazalo kako učenici vole i teže zanimljivijem pristupu nastavi lektire. Učenici su pozitivno reagirali na korištenje drugačijeg pristupa nastavi od onog uobičajenog, tradicionalnog. Pokazali su veću aktivnost i zainteresiranost tijekom sata. Učenici su sami naveli kako su koristeći takav način rada morali više razmišljati, bilo im je zabavnije i manje stresno nego je to slučaj kod pisanja ispita te su i sami otkrili kako brže uče kroz igru i razne aktivnosti. Istraživanjem je pokazano da se nastava

lektire ne bi trebala zadržati samo na klasičnom analitičko-interpretativnom pristupu jer je iz rezultata vidljivo da učenici takvim pristupom nisu toliko zadovoljni. Nastava lektire pruža velike mogućnosti i može se uz malo truda provesti na različite, učenicima zanimljive i kreativne načine.

Spoznaje do kojih se došlo provedbom ovog istraživanja mogu biti temelj i poticaj za daljnja istraživanja još uvijek dosta neistraženog područja. Ovo istraživanje, također, može biti poticaj i motivacija učiteljima kako nastavu lektire provoditi na drugačiji način. S obzirom da istraživanje nije provedeno na velikom uzorku, svakako bi bilo poželjno provesti ovakvo istraživanje na većem uzorku učenika u svrhu dobivanja autentičnijih rezultata.

7. ZAKLJUČAK

Suvremeni mediji dio su naše svakodnevice pa tako i dio odgojno-obrazovnog procesa, a njihovom pojavom i uključivanjem u nastavu mijenja se tradicionalna nastava književnosti. Iako mnogi medije vide kao prijetnju knjigama i čitanju, njihova uporaba na satu lektire može kod učenika potaknuti interes i zanimanje za čitanje. Uz uporabu suvremenih medija na nastavi, poželjno je koristiti i suvremene metode kako bi učenici aktivnije sudjelovali u nastavnom procesu. Današnje generacije učenika u mnogočemu se razlikuju od prijašnjih generacija učenika, stoga treba promijeniti metode i pristupe poučavanju i prilagoditi ih današnjim potrebama i interesima učenika. U nastavi lektire mogućnosti korištenja suvremenih metoda su brojne, od korištenja medija i igranja edukativnih igara vezanih uz lektiru do korištenja raznih dramskih tehnika. Iako se nastava lektire većinom odvija u tradicionalnom, analitičko-interpretativnom sustavu, mnogi učitelji trude se u nastavnoj praksi osuvremeniti nastavu lektire te ju učiniti zanimljivijom. Budući da se sat lektire većinom odvija jedanput mjesečno, dva školska sata, važno je posvetiti pažnju pripremi nastavnog sata koristeći što raznovrsnije i ne tako uobičajene metode i pristupe rada. Na taj način učenici bi bili motiviraniji za čitanje lektire što je u današnje vrijeme vrlo bitno jer djeca radije vrijeme provode koristeći digitalne medije, umjesto čitajući. Naravno, digitalni mediji također mogu poslužiti za čitanje lektire, ali i čitanje raznih časopisa i slično. Cilj je nastave lektire u razrednoj nastavi potaknuti učenike da zavole čitanje i uvesti ih u svijet književnih djela u čemu odlučujuću ulogu imaju učitelji.

Kako bi se prevladala kriza čitanja, osim osuvremenjenog popisa lektire, nužno je primjenjivati suvremenije načine, metode i pristupe obradi lektire te učenika staviti u središte nastavnog procesa. Potaknuti time, provedeno je istraživanje u drugom i četvrtom razredu osnovne škole. Nakon održanih nastavnih sati, učenici su riješili anketu čiji rezultati pokazuju veću zainteresiranost i zadovoljstvo na satu lektire sa kreativnim i suvremenim pristupom i metodama rada. Na osnovu ovog, ali i prethodnih istraživanja, možemo zaključiti da je u razrednoj nastavi moguće uspješno primjenjivati suvremenije metodičke sustave pri usvajanju književnih sadržaja. Takvim pristupom nastava je dinamičnija i raznovrsnija što učenici vole i rado prihvaćaju.

8. LITERATURA

Stručna literatura

1. Anić, V. (1994). *Rječnik hrvatskoga jezika*. Zagreb: Novi Liber
2. Bežen, A. (1989). *Znanstveni sustav metodike književnog odgoja i obrazovanja*. Zagreb: Školske novine. Zagreb: Filozofski fakultet Sveučilišta u Zagrebu
3. Bežen, A. (2008). *Metodika znanost o poučavanju nastavnog predmeta*. Zagreb: Profil
4. Bognar, L. i Matijević, M. (2005). *Didaktika*. Zagreb: Školska knjiga
5. Gabelica, M. i Težak, D. (2017). *Kreativni pristup lektiri*. Zagreb: Učiteljski fakultet Sveučilišta u Zagrebu
6. Grosman, M. (2010). *U obranu čitanja: čitatelj i književnost u 21. stoljeću*. Zagreb: Algoritam
7. Kurtak, M. (2017). *Vizualni predložak u obradi lektirnih djela*. Zagreb: Školska knjiga
8. Lazzarich, M. (2017). *Metodika Hrvatskoga jezika u razrednoj nastavi*. Rijeka: Učiteljski fakultet Sveučilišta u Rijeci
9. Leniček, E. (2002). *Lektira u razrednoj nastavi*. Petrinja: Visoka učiteljska škola u Petrinji
10. Lučić-Mumlek, K. (2002). *Lektira u razrednoj nastavi: Metodički priručnik*. Zagreb: Školska knjiga
11. Mužić, V. (1999) *Uvod u metodologiju istraživanja odgoja i obrazovanja*. Zagreb: Educa
12. Pavić, S. (2019). *Pristup lektiri u alternativnoj i suvremenoj školi*. Zagreb: Sveučilište u Zagrebu, Učiteljski fakultet, Odsjek u Čakovcu
13. Peko, A., Pintarić, A. (1999). *Uvod u didaktiku hrvatskoga jezika*. Osijek: Sveučilište Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku - Pedagoški fakultet

14. Peti-Stantić, A. (2019). *Čitanjem do (spo)razumijevanja - Od čitalačke pismenosti do čitateljske sposobnosti*. Zagreb: Ljevak
15. Rosandić, D. (2005). *Metodika književnoga odgoja*. Zagreb: Školska knjiga
16. Rosandić, D. (1986). *Metodika književnog odgoja i obrazovanja*. Zagreb: Školska knjiga
17. Stevanović, M. (2000). *Modeli kreativne nastave*. Tuzla: Izdavačko trgovinsko preduzeće R & S Tuzla.
18. Surić Faber, E., Žalac, A. (2008). Čitanje za kritičko mišljenje. U Češi, M., Barbaroša-Šikić, M. *Jezik, književnost i mediji u nastavi hrvatskoga jezika - Suvremeni pristupi poučavanju u osnovnim i srednjim školama*. Zagreb: Naklada Slap i Agencija za odgoj i obrazovanje
19. Tešija, M. (2019). *Suvremene metode i pristupi lektiri u razrednoj nastavi*. Slavonski Brod: Sveučilište Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku, Fakultet za odgojne i obrazovne znanosti
20. Težak, S. (1996). *Teorija i praksa nastave hrvatskoga jezika 1*. Zagreb: Školska knjiga
21. Visinko, K. (2014). *Čitanje – poučavanje i učenje*. Zagreb: Školska knjiga

Članci u časopisu

1. Blažević, Lj. (2007). Motivacijski postupci u nastavi lektire. *Školski vjesnik: časopis za pedagoškijsku teoriju i praksu*. 56 (1-2), str. 91-100. Preuzeto 25.7.2020. s https://hrcak.srce.hr/indeks.php?show=clanak&id_clanak_jezik=122941
2. Gabelica, M., Radmanić, A., Skrbin, A., Varjačić, Lj. (2014). Lektira - zadnja crta obrane čitanja u digitalnome dobu, *Književnost i dijete*, br. 3 (4). Zagreb, str. 54-73
3. Jerkin, C. (2012). Lektira našeg doba. *Život i škola, LVIII (27)*, str. 113-132. Preuzeto 17.7.2020. s <https://hrcak.srce.hr/84255>
4. Markovac, V. (2005). Učenici, učitelji i nove informacijske tehnologije. U M. Matijević (ur.), *Zbornik Učiteljske akademije u Zagrebu*, br 7. Zagreb

5. Rodek, S. (2007). Novi mediji i učinkovitost učenja i nastave. *Školski vjesnik*, 56 (1. - 2.), str. 165-170. Preuzeto 17.7.2020. s <https://hrcak.srce.hr/82651>
6. Tot, D. (2010). Učeničke kompetencije i suvremena nastava. *Odgojne znanosti*, 12 (1 (19)), 65-78. Preuzeto 6.5.2020. s <https://hrcak.srce.hr/59600>
7. Velički, V., Turza-Bogdan, T. (2015/2016). Otvoreni metodički sustav kao izazov u nastavi književnosti u mlađim razredima osnovne škole. *Školske novine*. 37, 38, 39
8. Vranjković, Lj. (2011). Lektira u razrednoj nastavi. *Život i škola*. 57 (25), str. 193-206. Preuzeto 25.7.2020. s https://hrcak.srce.hr/indeks.php?show=clanak&id_clanak_jezik=106732

Mrežne stranice

1. Ljubić Klemše, N. (2011). *Nova obrazovna sredina i nove obrazovne mogućnosti s alatima weba 2.0 i e-učenjem u primarnom obrazovanju*. Preuzeto 6.5.2020. s https://cuc.carnet.hr/2011/images/a2_2_nova_obrazovnadf58.pdf?dm_document_id=451&dm_dnl=1
- 2a. Ministarstvo znanosti i obrazovanja (2019). *Nacionalni kurikulum nastavnog predmeta Hrvatski jezik*. Preuzeto 24.7.2020. s http://mzos.hr/datoteke/1-Predmetni_kurikulum-Hrvatski_jezik.pdf
- 2b. Ministarstvo znanosti i obrazovanja (2019). *Odluka o donošenju kurikuluma za nastavni predmet Hrvatski jezik za osnovne škole i gimnazije u Republici Hrvatskoj*. Preuzeto 24.7.2020. s https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2019_01_10_215.html
3. Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa. *Nastavni plan i program za osnovnu školu*. (2006). Zagreb. Preuzeto 24.7.2020. s https://www.azoo.hr/images/AZOO/Ravnatelj/RM/Nastavni_plan_i_program_za_osnovnu_skolu_-_MZOS_2006_.pdf

Diplomski radovi

1. Peharda, M. (2018). *Otvoren sustav i razvoj kreativnosti u nastavi hrvatskoga jezika* (diplomski rad). Zagreb: Sveučilište u Zagrebu, Učiteljski fakultet, Odsjek u Čakovcu
2. Prokeš, M. (2014). *Metodički pristupi nastavi književnosti u osnovnoj školi* (diplomski rad). Osijek: Sveučilište Josipa Jurja Strossmayera, Filozofski fakultet

9. PRILOZI

Prilog 1. Priprema za nastavni sat lektire - *Družba Pere Kvržice* Mate Lovraka

osnovna škola: Tomaša Goričanca Mala Subotica		školska godina: 2019./2020.	
studentica: Simona Juras	razred: 4.a	nadnevak: 11.6.2020.	mentor: izv. prof. dr. sc. Tamara Turza-Bogdan
PRIPREMA ZA IZVOĐENJE NASTAVNOG SATA HRVATSKOGA JEZIKA			
NASTAVNO PODRUČJE / NASTAVNA TEMA:	Književnost/lektira Dijelovi priče		
NASTAVNA JEDINICA:	<i>Družba Pere Kvržice</i> , Mato Lovrak		
KLJUČNI POJMOVI:	tekst, čitanje, likovi, mjesto i vrijeme radnje		
OBRAZOVNA POSTIGNUĆA	čitati i odrediti likove u pročitanoj djelu, uočiti njihove osobine, odrediti mjesto i vrijeme radnje		
OBRAZOVNO- FUNKCIONALNE ZADAĆE	Pročitati roman Mate Lovraka, <i>Družba Pere Kvržice</i> . Odrediti likove. Zamijetiti važne pojedinosti o likovima. Odrediti mjesto i vrijeme radnje. Razvijanje sposobnosti zamišljanja, igranja uloga, sposobnost izricanja doživljaja, analiziranja, kritičkog razmišljanja i izricanja sudova o pročitanoj djelu.		
ODGOJNE ZADAĆE:	Buditi interes za čitanje i književnu riječ, poticati pozitivne ljudske osobine, poticati pozitivan odnos prema umjetničkom djelu. Razvijati kreativno i kritičko izražavanje.		

NASTAVNE METODE:	Metoda čitanja i pisanja, metoda rada s tekstem, metoda razgovora, metoda slušanja, dramske tehnike
OBLICI RADA:	Frontalni, individualni, grupni
KORELACIJA Unutarpredmetna	Jezik, jezično izražavanje i stvaranje, pismeno i usmeno izražavanje
KORELACIJA Međupredmetna	Likovna kultura - crtanje Priroda i društvo - opis krajolika
NASTAVNI IZVORI, SREDSTVA, MEDIJI I POMAGALA:	ploča, kreda, predložak osobne karte

PLAN PLOČE

Družba Pere Kvržice
Mato Lovrak

Likovi: Pero, Šilo, Budala, Divljak, Milo dijete, Medo, Danica, Marija, učitelj, Perin otac

Vrijeme radnje: lipanj

Mjesto radnje: selo (škola, mlin)

TIJEK IZVOĐENJA NASTAVNE JEDINICE

NASTAVNA ETAPA NASTAVNA SITUACIJA	SADRŽAJ NASTAVNE ETAPE (SITUACIJE)	NASTAVNE METODE I OBLICI RADA	ZADAĆE NASTAVNE ETAPE (SITUACIJE)
--	---------------------------------------	--	--

<p>1.Doživljajno - spoznajna motivacija</p>	<p>Aktivnost: VOĐENA MAŠTA</p> <p>Učiteljica zamoli učenike da se udobno smjeste, zatvore oči i pokušavaju zamisliti ono što im govori.</p> <p><i>„Osam je sati ujutro. Uzimate ruksak, no prije nego li krenete treba provjeriti imate li sve potrebno u ruksaku. Otvarate ruksak. Provjerite imate li sendviče, sok i slatkiše koje su vam roditelji pripremili. Sve je tu? Polako krećete prema školi gdje vas već čeka autobus. Ulazite u autobus i udobno se smještate. Roditelji stoje pored autobusa. Prije nego li krenemo, mahnite im. Pozdravili ste se s roditeljima pa možemo krenuti. Putem slušate glazbu i razgovarate s prijateljima. Uzbudeni ste i jedva čekate da stignemo. Stigli smo na naše odredište. Izlazite iz autobusa. Oko vas je predivan krajolik. Čujete li kako ptice lijepo pjevaju? Krenimo u šetnju livadom. Pogledajte oko sebe. Što vidite? Kakvog sve cvijeća ima? Vidite li onog plavog leptira kako razigrano leti od cvijeta do cvijeta? Promatrajući prirodu, stigli smo do jezera. Je li veliko? Polako ulazimo u čamac. Je li vas strah? Vožnja čamcem ne traje dugo. Nakon nekoliko minuta, stigli smo na drugu stranu jezera. Čujete li žubor vode? Kakav je to zvuk? Idemo pogledati. Kako se približavamo, zvuk je sve glasniji. Stigli smo dovoljno blizu da možete raspoznati o čemu se radi. Zna li što je to? Da, to se čuje mlin. Sjednite na</i></p>	<p>Dramska tehnika</p>	<p>Događaj radi motivacije za daljnji rad</p>
--	--	------------------------	---

	<i>travu i uživajte u mirisu cvijeća, pjevu ptica i žuboru vode.“</i>		
2.Najava sadržaja	Učenici polako otvore oči. Učiteljica ih upita podsjeća li ih to na neku lektiru koju su čitali. Učenici prepoznaju da se radi o romanu „Družba Pere Kvržice“. Učiteljica im najavi da će sljedeći školski sat imati sat lektire. Zamoli ih da se udobno smjeste i pripreme za rad te pažljivo slušaju upute.	Metoda slušanja	
3.Interpretativno čitanje ulomka	Učiteljica pročita ulomak iz romana u kojem se spominje kako je učitelj odveo roditelje do mlina kojeg su djeca obnovila.	Metoda razgovora	Razgovor o pročitanom ulomku
4.Interpretacija	Upita učenike koji likovi se javljaju u romanu. Učenici određuju glavne i sporedne likove. Aktivnost: MAŠTOVITA OSOBNA ISKAZNICA Učiteljica podijeli učenike u 8 grupa. Svaka grupa dobije jedan lik (Pero, Šilo, Medo, Milo dijete, Budala, Divljak, Danica i Marija) te za njega mora izraditi osobnu iskaznicu prema predlošku kojeg svaka skupina dobije. Ukoliko su neke	Dramska tehnika	Određivanje likova i njihovih osobina Rad po skupinama

	<p>informacije nepoznate, učenici ih mogu osmisliti na temelju onog što znaju o liku. U za to predviđeno mjesto, umjesto fotografije učenici mogu nacrtati lik koji im je zadan.</p> <p>Aktivnost: IGRA ODVJETNIKA Učenici se nalaze u ulozi odvjetnika. Svaka skupina mora osmisliti opravdanje za Divljakove i Budaline postupke, zašto su odlazili uništavati mlin te to argumentirati. Kad učenici završe s radom, svaka skupina predstavlja svoje argumente.</p> <p>Aktivnost: REPORTAŽA O DOGAĐAJU Učenici su podijeljeni u tri grupe. Jedna grupa ima zadatak osmisliti radijsku emisiju u kojoj izvještavaju o velikom pothvatu djece i kako su tekli njihovi radovi. Druga grupa radi reportažu s terena, odnosno mora osmisliti kako će izvijestiti javnost o ponovnom pokretanju mlina te trebaju prikazati dojmove ljudi kad su ugledali mlin. Treća grupa treba osmisliti intervju s djecom te saznati o čemu su razmišljali tijekom obnove mlina, kako su se osjećali, koji je bio njihov zadatak i slično. Svaka grupa ima dovoljno vremena za osmisliti zadatak te nakon toga jedni drugima predstavljaju svoje reportaže.</p>	<p>Dramska tehnika</p> <p>Dramska tehnika</p>	<p>Rad po skupinama</p> <p>Ponavljanje radnje</p>
--	--	---	---

<p>5.Završni dio</p>	<p>Aktivnost: VRUĆI STOLAC</p> <p>Pomoću te aktivnosti učenici će razmisliti kako bi se pojedini lik mogao osjećati te o čemu je razmišljao. Jednog učenika izvodim na „vruću stolicu“ u ulozi Pere. Ostali učenici mu postavljaju pitanja. Moguća pitanja koja mu učenici postavljaju su kako je došao na ideju da obnove mlin, nije li ga bilo strah kad je puno izostajao iz škole, kako je izdržao tako dugo čuvati tajnu, zašto nije pitao nekog starijeg za pomoć kod obnove mlina, nije li bio zabrinut hoće li stići do kraja školske godine obnoviti mlin, zašto su se dopisivali pomoću papirića umjesto da su jedni drugima poslali poruku na mobitel, zašto nisu biciklom odlazili do mlina, zašto nisu krenuli s obnovom mlina tijekom ljetnih praznika kad bi imali više vremena, zašto su na kraju predali mlin i slično. Kroz razgovor bi ujedno učenici odredili mjesto i vrijeme radnje.</p> <p>Nakon svih aktivnosti učenici zapisuju u svoje bilježnice koji se likovi javljaju u djelu „Družba Pere Kvržice“ te mjesto i vrijeme radnje.</p> <p>Na kraju sata zahvalim se učenicima na suradnji.</p>	<p>Dramska tehnika</p>	<p>Poticanje kreativnog razmišljanja</p> <p>Određivanje mjesta i vremena radnje</p>
-----------------------------	---	------------------------	---

LITERATURA

Babić, S., Moguš, M. (2011). *Hrvatski pravopis*. Školska knjiga: Zagreb

Lovrak, M. *Družba Pere Kvržice*

Prilog 1. Ulomak iz romana „Družba Pere Kvržice“ Mate Lovraka

I tako se ipak dadoše skloniti i pođoše. Jedan velik dio nije htio poći, nego su se vratili kućama prigovarajući učitelju da je spreman na kojekakve djetinjarije. Svi ostali pođoše. Bila je povorka i u njoj oko stotinu i pedeset ljudi. Putem su razgovarali o sijenu i ječmu što će ga početi kositi ovih dana.

Kad su stigli blizu mlina, najednom stadoše svi u čudu i slušaju. To mlin tutnji! Ljudi nešto slute. Blijedi su i žure u mlin. Došli su do mosta. On je popravljen. Trče ljudi u neredu prema mlinu. Ostaviše učitelja i načelnika. Čim prijeđoše preko prvog šikarja, stadoše zadivljeni. Pred njima je pitomo jezero, mlinareva kuća sa cvjetnjakom i mlin, koji radi, tutnji!

Ljudi ne mogu vjerovati da je to istina. Zinuli su, nijemo okreću glave i kruže očima. Gomila se preнула i htjela jurnuti dalje, ali sad tek opaziše jedanaestoro djece. Stoje ispred mlina u redu kao vojnici.

Kad gomila stiže do njih, đaci, članovi družbe podigoše ruke i zavikaše:

— Molimo časak!

Muškarci, žene, djeca, sve se to zgrnulo na prostoru ispred mlina. Stigao je i načelnik s učiteljem. Sad Pero vikne:

— Dečki! Zaustavite mlin!

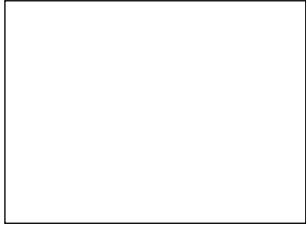
Skočiše Medo i Šilo i spustiše ustavu. Mlin stade. Nastala je tišina. Mnoštvo zuri u djecu i čini im se svima kao da sanjaju. Sad Pero skoči na jedan panj. U ruci drži komad papira i počeo čitati. Najprije mu je drhtao glas, a onda je čitao sve jačim i sigurnijim glasom. Ispričao je seljanima o svemu, što su učinili od prvog lipnja do danas, i što su sve zbog toga morali od njih i od Divljaka pretrpjeti.

Muškarci su u čudu klimali glavama. Žene su plakale. Pero je na kraju uzviknuo:

— Predajemo vam mlin!!

Ljudi su pljeskali i podigli graju. Onda su jurnuli uz rijeku, u mlinarevu kuću i u zgradu mlina. Čula se vika, radost i čuđenje na sve strane. I mlin je opet zatutnjio.

Prilog 2. Predložak za osobnu iskaznicu likova

OSOBNA ISKAZNICA	
IME I PREZIME: _____	
DATUM ROĐENJA: _____	
OPIS LIKA: _____ _____	
VOLI: _____	
NE VOLI: _____	
HOBI: _____	

Prilog 2. Priprema za nastavni sat lektire - *Poštarska bajka* Karela Čapeka

osnovna škola: Tomaša Goričanca Mala Subotica		školska godina: 2019./2020.	
studentica: Simona Juras	razred: 2.b	nadnevak: 11.6.2020.	mentor: izv. prof. dr. sc. Tamara Turza- Bogdan
PRIPREMA ZA IZVOĐENJE NASTAVNOG SATA HRVATSKOGA JEZIKA			
NASTAVNO PODRUČJE / NASTAVNA TEMA:	Književnost/lektira Dijelovi priče		
NASTAVNA JEDINICA:	<i>Poštarska bajka</i> , Karel Čapek		
KLJUČNI POJMOVI:	tekst, čitanje, likovi, mjesto i vrijeme radnje		
OBRAZOVNA POSTIGNUĆA	čitati i otkriti pouku u pročitanoj tekstu, odrediti likove, uočiti njihove osobine, odrediti mjesto i vrijeme radnje		
OBRAZOVNO- FUNKCIONALNE ZADAĆE	Pročitati bajku Karela Čapeka <i>Poštarska bajka</i> . Odrediti likove. Zamijetiti važne pojedinosti o likovima. Odrediti mjesto i vrijeme radnje. Otkriti pouku u pročitanoj tekstu. Razvijanje sposobnosti zamišljanja, igranja uloga, sposobnost izricanja doživljaja, analiziranja, kritičkog razmišljanja i izricanja sudova o pročitanoj.		
ODGOJNE ZADAĆE:	Buditi interes za čitanje i književnu riječ, poticati pozitivne ljudske osobine, poticati pozitivan odnos prema umjetničkom djelu. Razvijati kreativno i kritičko izražavanje.		

NASTAVNE METODE:	Metoda čitanja i pisanja, metoda rada s tekstem, metoda razgovora, metoda slušanja, dramske tehnike
OBLICI RADA:	Frontalni, individualni, grupni
KORELACIJA Unutarpredmetna	Jezik, jezično izražavanje i stvaranje, pismeno i usmeno izražavanje
KORELACIJA Međupredmetna	Priroda i društvo - zanimanja ljudi
NASTAVNI IZVORI, SREDSTVA, MEDIJI I POMAGALA:	ploča, kreda, ulomak iz bajke <i>Poštarska bajka</i> , poštarska torba, pismo

PLAN PLOČE

Poštarska bajka

Karel Čapek

Likovi: poštar Kolbaba, vozač Francek, gospođica Marica, patuljci

Vrijeme radnje: godina i jedan dan

Mjesto radnje: Češka

Pouka: svaki trud se na kraju isplati

TIJEK IZVOĐENJA NASTAVNE JEDINICE

NASTAVNA ETAPA NASTAVNA SITUACIJA	SADRŽAJ NASTAVNE ETAPE (SITUACIJE)	NASTAVNE METODE I OBLICI RADA	ZADAĆE NASTAVNE ETAPE (SITUACIJE)
--	---------------------------------------	--	--

<p>1.Doživljajno - spoznajna motivacija</p>	<p>Aktivnost: UČITELJ U ULOZI</p> <p>Na stolu učiteljica ugleda pismo te prilikom toga uzima poštarsku torbu u kojoj se nalaze ostala pisma. Učiteljica je u ulozi poštar, a pismo joj je ostavio njen kolega, poštar Kolbaba. Učiteljica u ulozi poštar čita učenicima pismo.</p> <p><i>„Dragi kolega, pišem ti ovo pismo jer kao što možeš primijetiti mene nema u poštanskom uredu. Naime, razvrstavajući pisma, otkrio sam jedno pismo bez adrese. Odlučio sam proputovati svijet sve dok ne pronađem vlasnicu tog pisma. Znam da je moj zadatak veoma težak stoga učenike drugog razreda i tebe molim za pomoć. U knjizi „Poštarska bajka“ zapisao sam koje stanovnike sam već posjetio. Znam da ste sigurno pročitali „Poštarsku bajku“, ali kako bih vam olakšao današnji rad, ostavio sam vam kratki podsjetnik. Taj podsjetnik se nalazi u ovom pismu, neka vam ga učiteljica pročita te vas nakon toga molim da mi pokušate nabrojiti čime se bave ljudi koje sam susreo kako ne bih više puta dolazio do njihovih kuća. To bi mi olakšalo pronalazak vlasnice ovog pisma. Svima vam zahvaljujem i vidimo se kad uspješno dostavim pismo bez adrese. Puno pozdrava šalje vam vaš poštar Kolbaba“</i></p>	<p>Dramska tehnika</p>	<p>Događaj radi motivacije za daljnji rad</p>
--	--	------------------------	---

<p>2.Najava sadržaja</p>	<p>Učiteljica izlazi iz uloge. Najavi im da će sljedeći školski sat imati sat lektire. Zamoli ih da se udobno smjeste i pripreme za rad te pažljivo slušaju upute. Učiteljica učenicima pročita što piše u kratkom podsjetniku koji im je poštar Kolbaba ostavio kako bi mu kasnije mogli pomoći.</p>	<p>Metoda slušanja</p>	
<p>3.Interpretativno čitanje ulomka</p>	<p>Učiteljica pročita ulomak iz bajke u kojem se spominje koga je sve poštar susreo kod traženja vlasnice pisma.</p>		
<p>4.Interpretacija</p>	<p>Upita učenike s kojim se sve zanimanjima poštar Kolbaba susreo na svom putovanju. Učenici nabrajaju zanimanja (krojač, konduker, prodavač, bravar, stolar...).</p> <p>Aktivnost: VOĆNA SALATA Učenici sjedaju u krug. Učiteljica svakom učeniku zadaje jedno zanimanje. Moguća zanimanja su stolar, krojač, konduker i prodavač. Učenici igraju igru „voćna salata“ na način da učiteljica izgovori obilježje nekog zanimanja, a učenici koji predstavljaju to zanimanje moraju ustati i zamijeniti mjesta. Moguća obilježja pojedinog zanimanja: pregledava karte, radi u dućanu, obrađuje drvo, šiva prelijepe haljine i odijela.</p> <p>Nakon što su učenici odigrali igru voćna salata, svako zanimanje predstavlja jednu skupinu.</p>	<p>Metoda razgovora</p> <p>Dramska tehnika</p>	<p>Razgovor o pročitanom ulomku</p> <p>Ponavljanje zanimanja ljudi - korelacija Priroda i društvo</p> <p>Rad po skupinama</p>

	<p>Aktivnost: ZAMRZNUTI PRIZORI</p> <p>Učiteljica dodjeljuje svakoj skupini jedan lik: poštar Kolbaba, Francek, Marica i patuljci. Zadatak svake skupine je predstaviti taj lik pomoću zamrznutog prizora koji po potrebi može oživjeti, a ostali učenici trebaju pogoditi o kojem liku se radi. Osim toga, uz pomoć učiteljice određuju osobine tog lika.</p>	Dramska tehnika	Određivanje osobina likova
	<p>Aktivnost: REPORTAŽA O DOGAĐAJU</p> <p>Učenici su podijeljeni u tri grupe. Jedna grupa ima zadatak osmisliti radijsku emisiju u kojoj izvještavaju o pronalasku pisma bez adrese u poštanskom uredu. Druga grupa radi reportažu s terena, odnosno mora osmisliti kako će izvijestiti javnost o pronađenoj vlasnici pisma i eventualno ukratko prikazati njezine dojmove. Treća grupa treba napisati pismo javnosti u kojem upozoravaju građane da kod pisanja pisma pripaze da napišu adresu primatelja kako bi njihovo pismo došlo u prave ruke. Svaka grupa ima dovoljno vremena za osmisliti zadatak te nakon toga jedni drugima predstavljaju svoje reportaže.</p>	Dramska tehnika	Ponavljanje radnje
5.Završni dio	<p>Aktivnost: VRUĆI STOLAC</p> <p>Učiteljica upita učenike koji su glavni, a koji sporedni likovi. Nakon što su učenici odredili glavne i sporedne likove, biraju jedan lik koji će sudjelovati u</p>	Dramska tehnika	Poticanje kreativnog razmišljanja

	<p>aktivnosti „vrući stolac“. Učenici mogu birati između pošara Kolbabe, Franceka, Marice i patuljaka. Pomoću te aktivnosti učenici će razmisliti kako bi se pojedini likovi mogli osjećati na kraju bajke. Jednog učenika izvodim na „vruću stolicu“ u ulozi lika kojeg su učenici odabrali. Ukoliko će to biti lik pošara Kolbabe, moguća pitanja koja mu učenici postavljaju su kako se osjećao kad je tražio vlasnicu pisma, kuda je sve putovao, koliko je to putovanje trajalo, zašto nije išao automobilom, zašto nije nazvao mobitelom nekog da mu pomogne u traženju Marice, kako se osjećao kad je pronašao Maricu, što bi napravio s pismom ako ju ne bi pronašao, kako bi se tada osjećao i slično. Kroz razgovor bi ujedno učenici odredili mjesto i vrijeme radnje. Ukoliko učenici odrede da će na „vrući stolac“ izvesti lik Franceka, mogu ga pitati zašto nije napisao adresu na pismo, hoće li sljedeći put paziti kad piše pismo, o čemu je razmišljao kad je čekao odgovor, kako se osjećao kad je njegovo pismo napokon došlo do Marice, zašto ju on sam nije potražio itd. Maricu učenici mogu pitati kako se osjećala kad je dobila pismo, je li mislila da je Francek zaboravio na nju s obzirom da dugo nije dobila njegovo pismo i slično.</p> <p>Nakon svih aktivnosti učenici zapisuju u svoje bilježnice koji se likovi javljaju u djelu „Poštarska bajka“, mjesto i vrijeme radnje te pouku.</p>		<p>Određivanje mjesto i vremena radnje</p>
--	---	--	--

	Na kraju sata zahvalim se učenicima na suradnji.		
--	--	--	--

LITERATURA

Babić, S., Moguš, M. (2011). *Hrvatski pravopis*. Školska knjiga: Zagreb

Čapek, K. *Poštarska bajka*

Prilog Ulomak iz bajke „Poštarska bajka“ Karela Čapeka

Tako je gospodin Kolbaba hodao i hodao, i svuda se raspitivao ne živi li u tom kraju neka gospođica Marica koja očekuje pismo od izvjesnog vozača Franceka. I tako je prohodao cijeli litomerički i lounski kraj, i Rakovnički kotar, i Plzenski, i Domažlicki, i grad Písek, i budejovicki kraj, i Preloučki i Taborski i Časlavski, i Hradečki kotar i Jičinski kotar, i boleslavski kraj; bio je u Kutnoj Hori, Litomyšlu, Trebonji, Vodnjanima, Sušici, Příbramu, Kladnu i Mladoj Boleslavi, i u Voticama i u Trutnovu i u Sobotki, i u Turnovu i u Slanom, i u Pelhrimovu, čak i u Dobruški i u Úpici, i u Hronovu i u Sedmom Chalupu, i na Krákorki je bio, i u Zálesí, sve u svemu, svuda se raspitivao o toj gospođici Marici. Gospođica Marica, koje je u Češkoj našao, bilo je mnogo, sveukupno četrdeset i devet tisuća devetsto i osamdeset, ali niti jedna nije očekivala pisamce od gospodina vozača Franceka; neke od njih su čak i očekivale pismo od nekog gospodina vozača, ali taj se nije zvao Francek, već Tonko ili Ladislav ili Václav, Josip ili Jarolím ili Lojzek ili Florijan, ili Jirka ili Johan ili Vavrinec, čak i Dominik i Vendelín i Erazim, samo Francek ne; a druge su gospođice Marice naravno čekale pismo od nekog gospodina Franceka, ali taj uopće nije bio vozač, već bravar ili narednik, stolar ili konduker, možda prodavač boja i lakova, tapetar, brijač ili krojač, ali svakako ne šofer.

I tako je gospodin Kolbaba već hodao godinu i jedan dan, ali nije mogao uručiti pismo onoj pravoj gospođici Marici. Upoznao je mnogo stvari: vidio je sela i gradove, polja i šume, izlazak i zalazak sunca, povratak ševa i dolazak proljeća, sjetvu i žetvu, gljive u šumi i zrijanje šljiva, vidio je u Žatecu hmelj, a na Melníku vinograde, u Trebonju šarane, a u Pardubicama medenjake, ali kad je marljiva potraga potrajala već godinu i jedan dan, sjeo je potišten kraj puta i pomislio:

- Sad je već kasno, gospođicu Maricu vjerojatno neću niti naći!

Bilo mu je toliko žao da je skoro zaplakao.

Prilog 3. Anketni listić potreban za istraživanje - *Družba Pere Kvržice* Mate Lovraka

10. Ocjenom od 1 do 5 ocijeni današnji sat.

2. Zaokruži što ti se najviše sviđjelo na današnjem satu.

OSOBNÁ ISKAZNICA

IGRA ODVJETNIKA

REPORTAŽA

VRUĆI STOLAC

SVE

Ukoliko želiš, možeš napisati što ti se najviše sviđjelo na današnjem satu.

3. Napiši što ti se NIJE sviđjelo na današnjem satu.

4. Na koji način obrađujete lektiru na nastavi? (Npr. razgovarate s učiteljicom o pročitanoj lektiri i pišete ispit, lektiru napišete kod kuće pa ju učiteljica ocjeni, učiteljica organizira zabavne aktivnosti u razredu.)

5. Misliš li da bi sat lektire trebao izgledati kao ovaj danas? Obrazloži svoj odgovor.

6. Kako bi po tvome mišljenju trebao izgledati sat lektire?

7. Zaokruži kako si se osjećao/la tijekom današnjeg sata.

ZADOVOLJNO

ZBUNJENO

DOSADNO

Prilog 4. Anketni listić potreban za istraživanje - *Poštarska bajka* Karela Čapeka

11. Ocjenom od 1 do 5 ocijeni današnji sat.

2. Zaokruži što ti se najviše sviđjelo na današnjem satu.

VOĆNA SALATA

ZAMRZNUTI PRIZORI

REPORTAŽA

VRUĆI STOLAC

SVE

Ukoliko želiš, možeš napisati što ti se najviše sviđjelo na današnjem satu.

3. Napiši što ti se NIJE sviđjelo na današnjem satu.

4. Na koji način obrađujete lektiru na nastavi? (Npr. razgovarate s učiteljicom o pročitanoj lektiri i pišete ispit, lektiru napišete kod kuće pa ju učiteljica ocjeni, učiteljica organizira zabavne aktivnosti u razredu.)

5. Misliš li da bi sat lektire trebao izgledati kao ovaj danas? Obrazloži svoj odgovor.

6. Kako bi po tvome mišljenju trebao izgledati sat lektire?

7. Zaokruži kako si se osjećao/la tijekom današnjeg sata.

ZADOVOLJNO

ZBUNJENO

DOSADNO

10. POPIS GRAFIČKIH PRIKAZA

Grafikon 1. *Odgovor na 1. pitanje (drugi razred)*

Grafikon 2. *Odgovor na 1. pitanje (četvrti razred)*

Grafikon 3. *Odgovor na 2. pitanje (drugi razred)*

Grafikon 4. *Odgovor na 2. pitanje (četvrti razred)*

Grafikon 5. *Odgovor na 3. pitanje (drugi razred)*

Grafikon 6. *Odgovor na 3. pitanje (četvrti razred)*

Grafikon 7. *Odgovor na 4. pitanje (drugi razred)*

Grafikon 8. *Odgovor na 4. pitanje (četvrti razred)*

Grafikon 9. *Odgovor na 5. pitanje (drugi razred)*

Grafikon 10. *Odgovor na 5. pitanje (četvrti razred)*

Grafikon 11. *Odgovor na 6. pitanje (drugi razred)*

Grafikon 12. *Odgovor na 6. pitanje (četvrti razred)*

Grafikon 13. *Odgovor na 7. pitanje (drugi razred)*

Grafikon 14. *Odgovor na 7. pitanje (četvrti razred)*

Kratka biografija

Simona Juras, studentica je na Učiteljskom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu, Odsjek u Čakovcu od 2015. godine. Rođena je 05.06.1996. u Čakovcu, a živi u Maloj Subotici. Svoje školovanje započela je 2003. godine u Osnovnoj školi Tomaša Goričanca Mala Subotica u Maloj Subotici koju je završila 2011. godine. Nakon toga upisuje Ekonomsku i trgovačku školu Čakovec, smjer ekonomist koju završava 2015 godine.

Izjava o samostalnoj izradi rada

IZJAVA

kojom ja, Simona Juras, OIB 99976867782 izjavljujem da sam diplomski rad pod nazivom *Suvremene metode i pristupi lektiri u razrednoj nastavi*, izradila sama, uz mentorstvo izv. prof. dr. sc. Tamare Turza-Bogdan.

POTPIS
